

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

COCOLICHE A LUNFARDO V ARGENTINSKÉ ŠPANĚLŠTINĚ:
SOCIOLINGVISTICKÉ ZAMĚŘENÍ

Vedoucí práce: Mgr. Markéta Šmídová, Ph.D.

Autorka práce: Pavlína Králová

Studijní obor: Anglický jazyk a literatura, Španělský jazyk a literatura

Ročník: 3.

2022

Prohlašuji,

že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne .....

Pavλίna Králová

Anotace

Cílem práce je charakterizovat fenomény argentinské španělštiny *cocoliche* a *lunfardo* a jejich roli v současné argentinské španělštině.

První část práce je zaměřena na vymezení teoretických východisek, jako jsou společenské třídy, jazykové variety či jazykový kontakt, které jsou klíčové pro klasifikaci a bližší charakteristiku obou jevů. V další části se autorka blíže zabývá problematikou fenoménů *cocoliche* a *lunfardo*, objasňuje jejich původ, vývoj, historicko-kulturní kontext jejich vzniku a současné tendence užívání v argentinské španělštině.

Na základě dotazníkového šetření autorka blíže specifikuje typ komunikačních situací a frekvenci užívání vybraných lunfardismů. Analýza dat získaných *in situ* je obohacena o vnímání některých lunfardismů argentinskými mluvčími. Vyvozené závěry jsou porovnány s výsledky kvantitativní analýzy provedené formou korpusové rešerše v *El Corpus del Español del Siglo XXI*. Na základě výsledků empirické části práce je sestaven etymologický glosář.

Klíčová slova: argentinská španělština; *cocoliche*; jazykové variety; jazykový kontakt; *lunfardo*; sociolingvistika; *vesre*

Annotation

The aim of this thesis is to characterize the Argentine Spanish phenomena *cocoliche* and *lunfardo* and their role in contemporary Argentine Spanish.

The first part of the thesis focuses on the definition of theoretical terms such as social class, linguistic variety and language contact, which are crucial for the classification and further characterization of both phenomena. In the next part, the author examines the phenomena of *cocoliche* and *lunfardo*, explaining their origins, evolution and the historical-cultural context of the emergence of these phenomena as well as the current tendencies of use in Argentine Spanish.

Based on a questionnaire survey, the author specifies the type of communicative situations and the frequency of usage of selected lunfardisms. In addition, the analysis of the data obtained in situ is enriched with the results of the perception of some lunfardisms from the perspective of Argentine speakers. Finally, the conclusions are contrasted with the results of a quantitative analysis carried out in the form of a corpus search in *El Corpus del Español del Siglo XXI*. On the basis of the results of the empirical part of the work, an etymological glossary is compiled.

Keywords: Argentine Spanish; *cocoliche*; language contact; linguistic varieties; *lunfardo*; sociolinguistics; *vesre*

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Mgr. Markétě Šmídové, Ph.D., za odborné vedení této práce, laskavé jednání, podporu, a především za trpělivost. Rovněž velmi děkuji vedení Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích za příležitost vycestovat v rámci studijně-badatelského pobytu do Buenos Aires. Můj dík dále patří členům CePEL UNSAM, kteří se podíleli na realizaci mého výjezdu a přijali mne na Universidad Nacional de General San Martín. Zvláště pak vděčím Dra. Gabriele Leightonové za cenné rady a vedení během mého pobytu v Argentině. V neposlední řadě děkuji za odborné konzultace Oscarovi Condemu. Také vděčím Santiagovi Kalinowskimu a jeho kolegům (jmenovitě Pedrovi Rodríguezovi Paganimu, Gabriele Pauerové, Maríe Sol Portaluppiové a Josefíně Raffové) z *Academia Argentina de Letras*, kteří se podíleli na tvorbě korpusu, jež mi byl cenným zdrojem při psaní bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	8
1 Základní termíny	10
1.1 Sociolingvistika	10
1.2 Společenské třídy	10
1.3 Varieta.....	12
1.3.1 Varieta diastratická	12
1.3.1.1 Slang, žargon, argot.....	13
1.3.1.1.1 Slang	13
1.3.1.1.2 Žargon.....	14
1.3.1.1.3 Argot.....	14
1.3.2 Varieta diatopická	15
1.3.2.1 Dialekt	15
1.3.3 Varieta diachronní.....	16
1.3.4 Varieta diafazická	16
1.3.5 Idiolekt	16
2 Jazykový kontakt	17
2.1 Bilingvismus a diglosie.....	17
2.2 Preference mluvčích z vícejazyčných prostředí.....	18
2.3 Pidžin a kreolština.....	18
3 Vývoj španělštiny na území Argentiny	21
3.1 Imigrace z Evropy.....	21
3.2 Charakteristika italských přistěhovalců	22
4 <i>Cocoliche</i>	23
4.1 Definice.....	23
4.2 Etymologie.....	23
4.3 Původ <i>cocoliche</i>	24
4.4 Klasifikace <i>cocoliche</i>	25
4.5 Užití a příklady <i>cocoliche</i>	26
4.6 Vývoj <i>cocoliche</i> na území Argentiny	28
4.7 Motivace k jazykové změně	29
5 <i>Lunfardo</i>	31
5.1 Definice.....	31
5.2 Klasifikace	31

5.3	Původ jevu zvaného <i>lunfardo</i> a etymologie termínu	32
5.3.1	Teorie Antonia Dellepianeho	32
5.4	Původ lunfardismů	34
5.5	Tango	35
5.6	<i>Vesre</i>	36
5.6.1	<i>Vesre</i> v současné argentinské španělštině.....	37
5.7	<i>Lunfardo</i> v dnešním světě.....	38
5.7.1	Vývoj lunfardismů v budoucnosti.....	40
5.7.2	Lunfardismy vs. intenacionalismy z pohledu Oscara Condeho.....	41
6	Empirický výzkum	43
6.1	Dotazníkové šetření	44
6.1.1	Metajazyková data	45
6.1.2	Analýza vnímání lunfardismů.....	48
6.2	Analýza vybraných lunfardismů v <i>CORPES XXI</i>	65
7	Glosář lunfardismů	69
	Závěr	74
	Resumen.....	77
	Seznam použité literatury	80
	Elektronické zdroje	82
	Příloha č. 1 – Dotazník	84

Úvod

Cílem této bakalářské práce je představit fenomény argentinské španělštiny: *cocoliche* a *lunfardo* a jejich vliv na slovní zásobu současné argentinské španělštiny.

První část této práce je zaměřena na vymezení základních teoretických východisek, jako jsou společenské třídy či jazykové variety. Vysvětlením této terminologie poté lépe postihneme charakter prostředí a společnosti, ve které se postupně utvářely jevy *cocoliche* a *lunfardo*.

Ve druhé kapitole se věnuji jazykovému kontaktu a souvisejícím jevům – bilingvistu, diglosii, pidžinu a kreolským jazykům, na které pak navážeme v souvislosti se sledovanými jevy. Podíváme se detailněji na sociálně-kulturní okolnosti týkající se situace italských přistěhovalců v Argentině na počátku 20. století. Posléze si vysvětlíme důvody motivace osvojování španělštiny z perspektivy přistěhovalců a překážky, jimž imigranti čelili.

Navazující kapitola *Cocoliche* se již plně zabývá tímto fenoménem. Zaměříme se na etymologii pojmenování, podstatu jevu *cocoliche* a samotné příčiny vzniku této mluvy. Taktéž jsou ve čtvrté kapitole uvedeny příklady *cocoliche*, domény užívání a v neposlední řadě vývoj této mluvy, při jehož studiu aplikujeme teoretické poznatky vysvětlené v předchozích kapitolách, které jsou nezbytné pro problematickou klasifikaci *cocoliche* v rámci jazykovědy. Rovněž představíme roli tohoto fenoménu v dnešní argentinské španělštině.

Pátá kapitola je věnována jevu zvanému *lunfardo*. Podobně jako v případě *cocoliche* bude tento fenomén charakterizován nejprve teoreticky. Etymologie slova *lunfardo* souvisí s historickými okolnostmi vzniku této mluvy, kterou mnozí považují za zlodějskou hantýrku, nicméně někteří tuto teorii zcela popírají. Pro porozumění této problematice věnuji jednu z podkapitol dílu Antonia Dellepianeho, jenž byl jedním z prvních, kteří se na začátku 20. století pokusili tento jev popsat. V této kapitole vycházím primárně z publikací lingvisty Oscara Condeho, který se touto problematikou zabývá. Během svého pobytu v Argentině jsem měla příležitost osobní konzultace s panem Condem. Výňatky z rozhovoru jsou rovněž zahrnuty v kapitole *Lunfardo*.

Hlavní část empirického oddílu této práce je věnována dotazníkovému šetření, které bylo provedeno *in situ*. Data pro empirickou část byla získána formou dotazníkového šetření, korpusovými rešeršemi, konzultacemi s akademiky a odborníky

v Buenos Aires a v neposlední řadě na základě rozhovorů s rodilými argentinskými mluvčími. Za velmi cenné zdroje považuji rozhovor s panem Oscarem Condem, jenž je zabývá jevem *lunfardo*, a konzultace s Dra. Gabrielou Leightonovou, ředitelkou CePEL při Universidad Nacional de General San Martín. Pomocí získaných dat sledujeme distribuci vybraných lunfardismů v různých typech komunikačních situací a provádíme analýzu vnímání samotných mluvčích, tj. zaměříme se na jejich vlastní vnímání a užívání lunfardismů. Z výsledků dotazníkového šetření, které tvoří jádro empirického výzkumu, posléze vyvodíme závěry týkající se současných tendencí užívání lunfardismů v argentinské španělštině. Výsledky porovnáme pomocí korpusové rešerše v *CORPES XXI*. V závěru práce je uveden dvojjazyčný etymologický glosář vybraných lunfardismů.

1 Základní termíny

1.1 Sociolingvistika

Nejprve vysvětlím pojem studia sociolingvistiky jakožto vědy, která se zabývá klíčovými fenomény této bakalářské práce – *cocoliche* a *lunfardo*. Dle definice Španělské královské akademie je sociolingvistika „*disciplina que estudia las relaciones entre la lengua y la sociedad*“ (*Diccionario de la Real Academia Española* - DRAE, 2022: ed. 23.5, online, heslo *sociolingüística*). Jinými slovy, jedná se o jazykovou disciplínu, která se zabývá studiem jazyka v sociálním kontextu. Sociolingvistika tedy blíže studuje jednotlivé mluvčí na základě více okolností a kontextu (např. věk, pohlaví, společenské postavení), v němž jsou vybrané odpovědi respondentů zaznamenány (Milroy-Gordon, 2012: 19).

Mezi mluvčími určitého jazyka existuje obecně platná dohoda o vzájemném uznávání daného kódu. Tato dohoda umožňuje mluvčím vzájemnou komunikaci a porozumění. Jazyk je nejen symbolem určitého národa, rasy či etnické skupiny, ale zároveň tuto společnost i utváří a je považován za její esenciální nástroj (Čermák, 2004: 42).

1.2 Společenské třídy

Z dosud uvedených fakt je tedy zřejmé, že spolu se změnami ve společnosti se nutně modifikuje i jazyk. Stěžejní otázkou při sociolingvistickém výzkumu je, k jaké části společnosti v tomto ohledu referujeme. Mnoho lingvistů se zabývalo způsoby, kterými lze co nejpřesněji společnost klasifikovat.

Na příklad dle Milroyové a Gordona (2012: 51) sociolog Giddens (1989) porovnává sociální třídu s otroctvím, stavem či kastou – tedy způsoby sociální stratifikace, které jsou, na rozdíl od sociální třídy, oficiálně uznávány. V sociolingvistice je společenská třída jedním z indikátorů, jimiž lze stratifikovat společnost (dalšími jsou např. věk, gender či etnikum). Níže představím přístupy několika lingvistů, jejichž cílem bylo rozčlenit společnost dle sociálních tříd. Je nutno dodat, že jednotlivé modely jsou čistě teoretické a nelze je aplikovat na každého jedince. Nicméně reflektují obecné tendence, které lze ve společnosti sledovat.

Jeden z modelů uvádí lingvista Lopéz Morales (2004: 106–108). Vzdělání (*escolaridad*) je první z indikátorů. Jako další uvádí povolání (*profesión*), které se může

pohybovat od výkonných činitelů soudů či společností, administrativních pracovníků a specializovaných pracovníků až po nespécializované pracovníky. Posledním důležitým faktorem jsou příjmy daného jedince (*ingresos*). Dle Lopéze Moralese utváří jednotlivé průřečníky těchto okolností společenské třídy (*clases sociales*).

Mora y Araujo (2002: 12) rozděluje společnost dle NES (*Nivel económico social*¹) podobně jako Morales (2004) dle úrovně vzdělání (*primario, secundario, terciario, no universitario, universitario, posgrado*), dle zaměstnání (*cuentapropistas, en relación de dependencia*²). Na rozdíl od Moralese, poslední hodnotící faktor autora Mora y Araujo je materiální vlastnictví (*posesiones materiales*). Na základě uvedených faktorů pak společnost rozdělil takto: *nivel bajo–bajo, bajo, medio–bajo, medio alto, alto, alto–alto*³.

Milroyová a Gordon (2012: 53–54) shrnují postupy několika sociolingvistů při vytváření struktury sociálních tříd společností, které byly předmětem jejich studií. Na příklad Haeriová (1997) hodnotila respondenty dle zaměstnání nejen samotných mluvčích, ale i jejich rodičů. Dále hodnotí vzdělání a místo bydliště každého z respondentů a výsledkem její práce je rozdělení společnosti od nižší střední třídy po vyšší třídu. Naproti tomu Trudgill (1974) ve svém výzkumu rozlišil norwichskou společnost na nižší dělnickou, střední dělnickou, vyšší dělnickou, nižší střední a vyšší střední.

Jak se můžeme přesvědčit, v rámci studia sociolingvistiky zatím nebylo dosaženo shody na modelu sociálních tříd, který by přesně a uspokojivě reflektoval vzájemný vztah mezi jazykem a třídou (Milroy-Gordon, 2012: 101–102). Milroyová s Gordonem tedy poměrně výstižně definují problematiku sociální třídy slovy: „*Vágně vymezená skupina osob, které mají podobné zaměstnání a příjmy, životní styl a přesvědčení*“ (2012: 102), přičemž hranice mezi jednotlivými sociálními vrstvami nejsou ostře vytyčeny.

Z uvedených příkladů postupů uznávaných lingvistů lze shrnout, že vytváření struktury sociálních tříd je velmi variabilní v závislosti na typu společnosti, která je v sociolingvistické studii zkoumána. Existují klíčové faktory, na kterých se mnoho odborníků shodlo, na příklad příjem, zaměstnání či vzdělání. V zásadě považují za velmi efektivní obecné rozdělení společnosti dle Mora y Araujo (2002): *nivel bajo–bajo, bajo, medio–bajo, medio alto, alto, alto–alto*. V rámci této obecné struktury lze rozlišit

---

¹ Socioekonomická úroveň [PK]

² Samostatně výdělečně činný, zaměstnaný. [PK]

³ Třída nejnižší, nižší, nižší–střední, střední–vyšší, vyšší, nejvyšší. [PK]

jednotlivé skupiny detailněji a vytvořit tak podtřídy (např. Trudgillovy studie). Z tohoto důvodu je rozdělování societ arbitrární a pro svou práci považují za stěžejní teorii Milroyové a Gordona (2012).

1.3 Varieta

Různé druhy jazykových variet blíže představil uruguayský lingvista José Pedro Rona (převzato z Centro Virtual Cervantes – *Diccionario de términos clave de ELE*, dále jen CVC). V zásadě se jedná o různé verze jazyka, které se mohou lišit v závislosti na kontextu komunikační situace. Mluvčí často přechází z jedné variety do druhé v závislosti na prostředí, ve kterém se nachází (např. administrativní prostředí v kontrastu s neformálním setkáním s přáteli). Rovněž s užíváním různých variet souvisí sociální prostředí, ze kterého mluvčí pochází (viz 1.2 Společenské třídy).

Čermák (2004: 43) uvádí, že termín *varietà* je neutrální, nenaznačuje jakékoli příznakové rysy či nadřazenost určité variety před jinou. Standardní varieta je taková, která je vzájemnou dohodou společnosti označena jako spisovná, není typická pro určitý region a je považována za institucionalizovanou, tzn. je integrována do vzdělávacího či mediálního systému. Nepsaným pravidlem je, že standard je ve společnosti považován za prestižnější varietu. Z lingvistického hlediska jsou si ovšem všechny variety jazyka rovny, jsou stejně komplexní a hodnotné (Schillingová, 2014: 323).

1.3.1 Varieta diastratická

Diastratické rozlišení variet jazyka je také známé pod termínem *sociolekt*, který Čermák definuje jako mluvu, která se pojí s určitou sociální vrstvou či skupinou (2004: 43). Diastraticky rozlišené variety se mohou dále členit na *nivel culto* (ve velmi formálních situacích), *nivel medio* (v méně formálních situacích) a *nivel vulgar*, tedy jazyk značně hovorový až hrubý. Mluvčí, který vykazuje znalost úrovně *culto*, je schopen užívat velmi komplexní prostředky jazyka a má znalost úrovně *medio* či *vulgar*, které taktéž může užít ve svém diskurzu, pokud tomu odpovídá komunikační situace. Dále je schopen vhodně přizpůsobovat rejstřík každé situaci. Naproti tomu mluvčí užívající standardně úroveň *vulgar* velmi často není schopen ovládat jazyk na vyšší úrovni, ani se přizpůsobovat kontextuálním aspektům komunikační situace.

1.3.1.1 Slang, žargon, argot

Následující část práce se týká rozdílů mezi různými typy sociolektu – od slangu přes žargon až po argot. Zejména definice argotu a slangu je, jak v dalších částech práce uvidíme, poměrně podstatná v souvislosti s fenomény *cocoliche* a *lunfardo*. Nicméně samotné vymezení je poměrně komplikované a uvedené termíny spolu úzce souvisejí či sdílejí některé charakteristiky.

1.3.1.1.1 Slang

Podstatou slangu jsou výrazy, které jsou součástí jazyka užívaného v běžné, neformální komunikaci, a to zejména v mluveném diskurzu (Wordnet, Princeton University, 2010-2022, heslo *slang*). Taktéž může být charakteristickým rysem určitých sociálních skupin, např. studentský slang (Ebleová, 1996: 11). Americká lingvistka Connie Ebleová ve své publikaci uvádí množství příkladů studentského slangu (1996: 100–115) a dodává, že (stejně jako u jiných sociálních skupin) je užití slangových výrazů založeno na vzájemné znalosti těchto termínů.

Stěžejním faktorem týkajícím se slangu je, že postihuje jazyk zejména na lexikální úrovni. Výrazy typické pro slang jsou stylově příznakové a obvykle k nim lze přiřadit neutrální ekvivalent, který je součástí standardní variety. Modifikace na úrovni fonetiky či různých gramatických struktur se týkají spíše dialektu (Schillingová, 2014: 322).

Dumas a Lighter (1978: 5–17) poměrně detailně shrnuli a analyzovali názory mnoha lingvistů v souvislosti se slangem. Mnozí z nich nejsou příznivci tohoto jevu a chápou slang spíše jako degradující činitel jazyka, např.: „*slang is essentially a collection of vivid metaphors in the speech of the less educated*“⁴ (Rapoport, 1975: 144), „*slang is the sluggard's way of avoiding the search for the exact, meaningful word*“⁵ (Hodges-Whitten, 1967: 197), „*a cheap substitute for good diction which demonstrated laziness in thought and poverty of vocabulary*“⁶ (Foerster-Steadman, 1941: 290).

Dumas a Lighter (1978) sestavili základní kritéria pro užití slangu. Mezi ty nejdůležitější patří neformálnost komunikační situace a důvěrnost či familiárnost mezi mluvčími.

---

⁴ Slang je v podstatě soubor barvitých metafor v řeči méně vzdělaných mluvčích. [PK]

⁵ Slang je líné vyhýbání se hledání přesného a vhodného slova. [PK]

⁶ Laciná náhrada za ukázněný způsob vyjadřování, která ukazuje lenost přemýšlet a nedostatek slovní zásoby. [PK]

1.3.1.1.2 Žargon

Na rozdíl od slangu, slova patřící do kategorie žargon nebývají citově zbarvená. Jedná se pouze o výrazy, které užívá určitá sociální skupina. V mnoha případech se jedná o zaměstnání, např. počítačový žargon, právní žargon (Schillingová, 2014: 323).

1.3.1.1.3 Argot

Dle CVC (*Diccionario de términos clave de ELE*) je argot typ registru charakteristický pro určitou sociální skupinu. Connie Ebleová (1996: 21) dále specifikuje argot jako určitý, mnohdy i tajný jazyk, užívaný zejména kriminálními živly (vězni, zloději). Jedná se o tajný kód proto, aby mu ostatní mluvčí mimo danou skupinu nerozuměli. Naproti tomu, slang je užívaný pouze v neformálních situacích v rámci celé společnosti. Nutno dodat, že se některé výrazy z argotu přejaly do slangu či standardního jazyka a velmi často v těchto případech došlo k posunu či změně významu.

Pavel Trost (1935) cituje Oberpfalcera (1934) „*slangy studentů, vojáků, sportovců, umělců atd. nejen přejímají prvky z ‚argotu‘, nýbrž mají s ‚argotem‘ společnou vnitřní podstatu: totiž neustále nahrazují slova pro věci afektivně zatížené*“. Jinými slovy, uživatelé slangu přebírají určitou charakteristiku typickou pro argot tím, že přenáší slangové výrazy do standardní variety jazyka a přisuzují jim určitý význam, který ale nemusí být srozumitelný pro ostatní mluvčí. Nicméně primárním účelem tohoto je spíše trend než úmyslné zmatení jedinců mimo danou skupinu mluvčích.

Oscar Conde (2009: 3), odborník na lunfardismy, vysvětluje etymologii termínu argot tak, že se jedná o pokroucený termín *jargon* (žargon), což bylo pojmenování pro typ mluvy hojně užívané francouzskými lupiči nebo prodavači v 15. a 16. století. Tím se opět potvrzuje určitá bližší spojitost mezi argotem a žargonem.

Ráda bych v závěru dodala, že DRAE klasifikuje pod pojem *jerga* jak žargon („*lenguaje especial y no formal que usan entre sí los individuos de ciertas profesiones y oficios*“⁷), tak argot („*lenguaje especial utilizado originalmente con propósitos crípticos por determinados grupos, que a veces se extiende al uso general; p. ej., la jerga de los maleantes*“⁸). Rozlišit argot, slang a žargon tedy může být v některých kontextech velmi obtížné, jelikož tyto sociolekty mají v jádru určitou spojitost.

---

⁷ Neformální specializovaný jazyk, který je užíván mezi jedinci určitých profesí. [PK]

⁸ Specializovaný jazyk, který se původně užíval jistými skupinami s kryptickými úmysly. Někdy se rozšiřuje na obecné užití, např. žargon ničemů či darebáků. [PK]

1.3.2 Varieta diatopická

Diatopická varieta odkazuje k takovému užití jazyka, které je geograficky determinováno. Rovněž lze takovou varietu jazyka nazvat geolekt, pro který jsou typické jisté rysy na úrovni syntaxe, morfologie či fonetiky. Dle Jiřího Černého (2014: 77) rozlišuje Vidal de Batiniová (1964) v rámci Argentiny následující dialekty: laplatský (*rioplatense*), středoargentinský (*central*), cuyský (*cuyano*), guaranijský (*guaranítico*) a andský (*andino*).

1.3.2.1 Dialekt

Dialekty lze charakterizovat jako variety jazyka, které mají společný základ. Oscar Conde chápe dialekt jako „*regionální varietu jazyka*“ (2009: 2). Španělská královská akademie (DRAE) jej definuje jako „*variedad de un idioma que no alcanza la categoría social de lengua*.“⁹

Jedná se o variety jazyka, které si jsou příbuzné a mohou sdílet určité rysy. „*It turns out that each dialect is unique, not because each is composed solely of its own unique features, but because each dialect combines language features in a unique way. In other words, features are often shared among dialects, but no two dialect are composed of exactly the same set of features,*“¹⁰ (Schillingová, 2014: 336). Ačkoli se dialekty mohou v určitých rysech shodovat, nikdy se neshodují ve všech faktorech. Tyto rysy mohou být fonetického, lexikálního či gramatického charakteru (Lastrová, 1992a: 29).

Slovo dialekt pochází z řeckého *diálektos*, tedy schopnosti hovořit. Dialekt je podtřídou jazyka a náleží tedy určitému jazyku. Zajímavé je, že ve francouzštině se rozlišuje mluvená forma (*patios*) a psaná, která se označuje právě termínem dialekt. Naproti tomu angličtina nebo španělština psanou a mluvenou formu dialektu nerozlišují. Yolanda Lastrová (1992a: 27–28) rovněž dokazuje, že jazyky nejsou nejstarší formy jazyka, ani že by dialekty byly chybné odchylky standardního jazyka. Naopak, jazyky, jakožto uznávané standardní variety, vznikají na základě dialektů za různých okolností.

---

⁹ Jazyková varieta, která nedosahuje společenského jazyka. [PK]

¹⁰ Ukazuje se, že každý dialekt je jedinečný ne proto, že by se skládal z unikátních rysů, ale proto, že kombinuje jazykové rysy velmi ojedinělým způsobem. Jinými slovy, určité rysy jsou typické pro více dialektů, ale žádné dva dialekty se neskládají z přesně stejného souboru rysů. [PK]

Oficiální jazyk je takový, který umožňuje vzájemnou komunikaci mluvčích různých dialektů. Jedná se nejen o nástroj komunikace, ale také formování národní identity či vzdělávání (Lastrová, 1992a: 30–31).

Lastrová (1992a: 32) definuje jazyk následujícím způsobem: „*una serie de dialectos en cadena constituye una lengua vernácula* („*la lengua nativa de una comunidad*“), *cuando no se ha estandarizado*.“¹¹ Lastrová tamtéž zmiňuje, že termín dialekt může v některých kontextech nést pejorativní význam. Nahrazuje jej termín *variedad* (varieta), který je neutrální.

Studiem dialektů se zabývá dialektologie. Výsledky prováděné lingvisty specializovanými na tuto disciplínu jsou zaneseny v jazykovém atlasu (Čermák, 2004: 77).

1.3.3 Varieta diachronní

Jazyk se bezpochyby mění i v závislosti na čase. Jedná se o diachronní variety jazyka, které se postupně vyvíjejí. Důkazem toho jsou na příklad rozdíly latinskoamerické španělštiny, která se v každé zemi více či méně liší, protože byla osidlována španělskými přistěhovalci v různých časových obdobích.

1.3.4 Varieta diafazická

Pro tuto bakalářskou práci bude ovšem klíčová poslední varieta jazyka, diafazická. Jedná se o takovou formu jazyka, která se odvíjí od charakteru komunikační situace. Jinými slovy, reflektuje stupeň formálnosti v závislosti na kontextu promluvy. Také je tato varieta známá pod termínem *rejstřík*. Jedním z faktorů, který ovlivňuje stupeň formálnosti komunikační situace, je vztah mezi účastníky komunikační situace.

Dále lze rozlišit několik typů rejstříků – formální (*formal*), hovorový (*coloquial*), v rámci rodiny nebo blízkých (*familiar*), odborný (*especializado*). Poslední jmenovaný je známější pod termínem *technolekt* (*tecnolecto*).

1.3.5 Idiolekt

Ačkoli termín idiolekt nepatří mezi systém variet, který představil José Pedro Rona, považují za důležité jej na tomto místě zmínit. Jedná se o *varietu* každého jedince,

---

¹¹ Skupina nářečí vytváří vernakulární jazyk („rodný jazyk komunity“), pokud není standardizováno. [PK]

kteřá se chápe jako průsečík jednotlivých aspektů života mluvčího (např. profese, vzdělání, věk, pohlaví) (CVC).

Idiolekt je mluva typická pro daného jedince. Dle DRAE se jedná o „*conjunto de rasgos propios de la forma de expresarse de un individuo*.“¹² Pokud jsou dva jedinci schopni spolu komunikovat, znamená to, že jejich idiolekty sdílí určité rysy (Lastrová, 1992a: 30–31).

2 Jazykový kontakt

Fenomény *lunfardo* i *cocoliche* jsou důsledkem jazykového kontaktu v laplatské oblasti. Nastíním proto související jevy a problematiky.

2.1 Bilingvismus a diglosie

DRAE definuje bilingvismus jako „*uso habitual de dos lenguas en una misma región o por una misma persona*.“¹³ Jedná se tedy o mluvčího, který je schopen užívat oba kódy jako rodilý mluvčí (jeden z nich může být dominantnější), pochází z prostředí obou jazyků a chápe svou identitu v souvislosti s jedním či oběma jazyky. V neposlední řadě je schopný užívat oba jazyky (Nebeská, 2017).

V důsledku jazykového kontaktu dochází, zejména u dalších generací mluvčích, kteří se již rodí do bilingvního prostředí, ke střídání obou kódů. Jedná se tedy o dvojjazyčné či bilingvní mluvčí. Jazykovědec Pavel Trost (1976: 1–3) dodává, že ke střídání kódů nedochází náhodně: „*v dvojjazyčném prostředí má každý jazyk svou vyhraněnou oblast užívání (...) kódy jsou funkčně diferenciovány a specializovány*.“ Obecně lze říci, že bilingvismus je jev, jehož tendence je poměrně obtížné analyzovat. Jedná se totiž o velmi komplexní systém, který je ovlivněn nejen oblastmi, které budou v následujících řádcích uvedeny, ale podstatným faktorem je i samotný mluvčí, který do svého vyjadřování vnáší vlastní tendence používání dvou kódů.

Považuji za důležité na tomto místě rozlišit termíny bilingvismus a diglosie. Joshua A. Fishman (1967: 78) je rozlišuje následovně: „*bilingualism is essentially a characterization of individual linguistic behavior whereas diglossia is a characterization of linguistic organization at the socio-cultural level*.“¹⁴ Jinými slovy, termín bilingvismus

---

¹² Soubor vyjadřovacích prostředků jedince. [PK]

¹³ Běžné užívání dvou jazyků ve stejném regionu nebo stejnou osobou. [PK]

¹⁴ V zásadě je bilingvismus charakteristika individuálního jazykového chování. Naproti tomu pro diglosie je typické užití jazykových prostředků na různé sociokulturní úrovni. [PK]

referuje ke schopnostem jednotlivých mluvčích střídat dva kódy takovým způsobem, jaký je jim nejpřirozenější. Avšak diglosie odkazuje k užití kódu s ohledem na kontext komunikační situace. Nejedná se tedy o osobní preference mluvčích, ale spíše o dosažení vzájemné interakce s ostatními mluvčími s přihlédnutím ke kontextuálnímu aspektu.

Ferguson (1959: 234–236) rozlišuje variety diglosie na *high dialect* a *low dialect*. Druhá jmenovaná je, na rozdíl od první, velmi často užívaná v běžné, neformální komunikaci. Stěžejní bod ve Fergusonově studii je důležitost jedné z variet v určitém kontextu, kdy užití nevhodné variety by bylo považováno za nemístné. Mluvčí z určitých prostředí studovaných Fergusonem užívali obě variety jazyka, ale *high dialect* byl typický pro formální situace, jazyk byl považován za vznešenější a čistší.

2.2 Preference mluvčích z vícejazyčných prostředí

Fishman (1965: 67–88) studoval sklony mluvčích z vícejazyčných prostředí v rámci jedné skupiny. Sledoval tedy důvody, proč uživatelé volí jeden či druhý kód v závislosti na situaci. Z jeho studie vzešly následující důvody. Prvním z nich je téma. Není výjimkou, že v dané komunikační situaci mluvčí zvolí určitý jazyk, jednoduše proto, že je mu zkrátka bližší a přirozenější o daném tématu v určitém jazyce mluvit. Fishman vyzoroval, že jistá témata (nebo celé domény) jsou zkrátka dominantnější v určitém kódu (1965: 73). Motivací může být rovněž vzdělání mluvčího v daném odvětví v určitém jazyce, užití přesnějších a výstižnějších pojmů, či ujištění, že posluchač mluvčímu rozumí a nedojde během vzájemné interakce k nedorozumění. Dalším důvodem pro užití určitého kódu může být prostředí (které úzce souvisí s tématem). Prostředí či oblast lze vymezit různým způsobem. Dle Fishmana (1965: 72) uvádí Schmid-Rohr (1963) konkrétně rodinu, dětské hřiště, školu, ulici, tisk, kostel, či obecně prostředí formální, neformální nebo v rámci skupiny. Neméně důležitý je aspekt rodiny, která hraje stěžejní roli při používání jazyka samotným mluvčím, jelikož je v mnoha případech do vícejazyčného prostředí narozen.

2.3 Pidžin a kreolština

Pidžin lze definovat jako jazykovou varietu, která umožňuje jazykový kontakt jedincům, kteří nesdílejí společný jazyk. Pidžin je obvykle založen na dvou a více jazycích. Typicky využívá jednoduché struktury obou kódů pro dosažení určitého cíle dané komunikační situace (López Morales 2004: 242–243). Přesněji je jeden z jazyků dominantnější, tzn. je základem pro pidžin. Slovní zásoba a gramatické struktury takového

jazyka jsou ve většině případů zjednodušeny a doplněny právě druhým jazykem. Prestižnější jazyk se nazývá superstrát a podřízený jazyk se označuje jako substrát (Lastrová, 1992b: 227).

V hispanofonní terminologii se užívá termínu pro název procesu, který popisuje vývoj a obohacování pidžinu – *se criolliza*. Dochází ke *kreolizaci*, tedy postupné modifikaci v kreolštinu. „*When a new generation of children acquires a pidgin as their native language, it becomes a creole – a full-fledged language with morphology and syntax*,“¹⁵ (Shukla, 2014: 291). Stěžejním rysem kreolštiny je tedy komplexnost jazyka a přijetí kreolštiny jako mateřského jazyka.

Dalším distinktivním rysem pidžinu je účel užívání. Na rozdíl od kreolštiny je užití pidžinu značně limitováno na určité komunikační situace (např. obchod) a frekvenci užívání. Oba tyto jevy jsou asociovány především s oblastmi bývalých kolonií, kde se jazyky domorodých obyvatel vyskytly v kontaktu s daným lexikátorem, kterým je např. španělština, angličtina, portugalská (Webb 2015: 303–304). Eric Russell Webb rovněž jako příklad uvádí *russenorsk*, pidžin, který se užíval mezi norskými rybáři a ruskými obchodníky pouze sezónně. V tomto případě nedošlo k výraznému obohacení pidžinu co do slovní zásoby, gramatických jevů či obecně komplexnosti v jiných kontextech, než byl obchod. Naproti tomu se kreolské jazyky, pro některé mluvčí mateřské a utvářející jejich identitu, užívají zpravidla ve více situacích, např. v domácnostech nebo školství (Webb 2015: 304–307). López Morales (2004: 244) ve své terminologii rozlišuje dva typy pidžinu: *el incipiente* („počínající“) a *el elaborado* („rozvinutý“), kdy první jmenovaný odpovídá charakteristice zmíněného *russenorsku*: „*ha sido creado para satisfacer exclusivamente las necesidades de los usuarios en una actividad específica (...) su léxico girará en torno a tales temas y su sintaxis será la mínima*.“¹⁶ Pidžin *elaborado* je naproti tomu strukturovanější a komplexnější. Lze tedy říci, že někteří mluvčí pidžin jazyků jej dokáží rozvinout do vyšší míry (López Morales 2004: 243).

Yolanda Lastrová (1992b: 232) dodává zajímavý fakt, že jazyky typu pidžin vznikají v souvislosti s nedostatkem modelových mluvčích. Jinými slovy, prakticky neexistuje prototyp. Mluvčí se tedy nemůže stát bilingvním zejména v důsledku

---

¹⁵ V okamžiku, kdy nová generace přijme pidžin jako svůj mateřský jazyk, stává se z něj kreolština, plnohodnotný jazyk s morfologií a syntaxí. [PK]

¹⁶ Byl vytvořen výhradně pro potřeby uživatelů v rámci určité činnosti (...) slovní zásoba se tedy soustřeďuje okolo daných témat a syntax bude minimální. [PK]

sociálního nesouladu. Spoléhá se na vlastní schopnosti osvojení si jazyka na úrovni velmi zjednodušených forem.

Vývoj je faktorem, který se může velice lišit v závislosti na prostředí a podmínkách, v nichž se jazyk utváří (frekvence užívání, prostředí, motivace mluvčích, míra institucionalizace či individuální rysy užívání každého mluvčího). Jinými slovy, vývoj těchto jazyků není lineární (Webb 2015: 306).

Kreolština také závisí na stupních vývoje. López Morales (2004) navrhuje tři typy evoluce kreolštiny. V počátku všech je první „verzí“ kombinace obou kódů *jerga*. První typ vývoje přechází z *jerga* přes *pidgin estabilizado*, *pidgin elaborado* až ke *criollo*. Druhý typ přechází z *jerga* přes *pidgin estabilizado* ke *criollo*. Poslední, nejjednodušší vývoj, jehož příkladem je kreolská angličtina na Havaji, přechází přímo z *jerga* do *criollo*. Z tohoto důvodu lze chápat, že studium pidžin i kreolských jazyků je nesmírně komplikované, jelikož mluvčí v rámci jedné komunity se mohou nacházet na různých stupních kreolizace a je rovněž možné, že prochází jiným typem vývoje kreolštiny. Taktéž je velmi složité určit základ pidžinu (vliv jednoho z lexikátorů může být nepatrně dominantnější). K tomu všemu lze přičíst fakt, že někteří mluvčí v rámci určité komunity se učí kreolštinu jako cizí jazyk a preference individuálních mluvčích mají rovněž podstatný význam (López Morales 2004: 248–249).

S pidžin i kreolskými jazyky se v dnešní době velmi často pojí určitá stigmatizace. V mnoha společnostech bývají tyto jazykové variety níže postavené, považované za méněcenné či se jednoduše upřednostňuje jiný oficiální jazyk (typicky původní lexikátor). Dle Webba (2015: 307) americký lingvista John Holm (2000) dále zmiňuje, že ze 77 kreolských, polo–kreolských a pidžinovaných jazyků je pouhých osm oficiálně uznáno a přijato.

3 Vývoj španělštiny na území Argentiny

3.1 Imigrace z Evropy

Od objevení Ameriky roku 1492 Kryštofem Kolumbem trend osidlování Ameriky exponenciálně rostl, nicméně 19. století bylo pro nejen laplatskou oblast nejmarkantnější. Jánská (2014: 137–138) dokládá tři typy migrace: transatlantická, migrace město-venkov a meziregionální migrace. Pro problematiku *cocoliche* a *lunfardo* bude klíčová právě první zmíněná. Dodává, že největší vlna migrace z evropských zemí se uvádí mezi lety 1880–1930.

Ekonomický růst Argentiny a celkový rozvoj země byl důsledkem tří zásadních okolností: investic proudících z evropských zemí, růstu obchodu a vlny imigrantů (Chalupa 1999: 156). Pro představu Chalupa uvádí statistiku počtu přistěhovalců: „Zatímco v 50. letech přijíždělo necelých 5000 evropských imigrantů ročně, v letech 80. to bylo 50 000 a v roce 1889 byly pokořeny všechny rekordy minulého století, když se v buenosaireském přístavu vylodilo na 200 000 přistěhovalců (...) V letech 1871–1914 dorazilo do Argentiny 5,9 milionu imigrantů, z nichž 3,1 milionu se v zemi usadilo natrvalo (...) Více než 80 % imigrantů, kteří zakotvili v Argentině, pocházelo ze Středomoří: polovina jich přišla z Itálie“ (Chalupa 1999: 156–159).

Imigrace do Argentiny byla podpořena několika způsoby. Stát novým obyvatelům nabídl např. „několikadenní ubytování a stravu zdarma, z věcí a majetku, které převáželi s sebou, nemuseli platit cla ani poplatky (...)“ (Chalupa 1999: 159).

Nutno dodat, že se jedná o oficiální údaje, tj. součet registrovaných přistěhovalců. Je ovšem nezbytné zmínit i nelegální migraci, díky které se do Argentiny dostalo až na dva miliony přistěhovalců (Jánská 2014: 142).

Migračních trendů bylo několik. Někteří imigranti se přistěhovali natrvalo, jiní mířili skrze jihoamerické země do jiných destinací, např. USA. Mnoho italských imigrantů přijíždělo do Argentiny na sezónní práce během zimních měsíců, kdy zde probíhaly sklizně, zatímco v Evropě panovala zima. Na jaře se opět vraceli do Itálie. Sezónní pracovníci si proto vysloužili přezdívku „*golondrinas*“, neboli vlaštovky. Poměrně kuriózní trend italských přistěhovalců byl takový, že Italové ze severu své rodné země směřovali spíše do urbanizovaných oblastí Argentiny a chudší zemědělci z jihu Itálie obvykle osidlovali pampu (Jánská 2014: 142–143).

Jak dokládá Fontanellová de Weinberg (2000: 54), 80 % přistěhovalců bylo italské národnosti. V roce 1887 32 % obyvatel tehdejší Argentiny tvořili právě Italové. Z těchto statistik vyplývá, že vlna přistěhovalců z Itálie v žádném případě netvořila menšinu tehdejší společnosti, naopak. Právě jazykový kontakt španělštiny a italštiny byl klíčovým faktorem vzniku jevu *cocoliche*.

3.2 Charakteristika italských přistěhovalců

V zásadě lze italské migranty mířící do Argentiny rozdělit do dvou skupin, které přestavil Meo-Zilio (1964: 64) – *stará imigrace* a *nová imigrace*. V souvislosti s *cocoliche* je objektem našeho zájmu právě první, *stará imigrace* (definovaná výše – viz 3.1 Imigrace z Evropy). Druhý zmíněný pojem popisuje imigraci od roku 1945 až dodnes.

Co se týče prvních italských přistěhovalců, jednalo se zejména o dělníky a manuálně pracující, kterým se nedostalo kvalitního vzdělání, jež by jim umožnilo rychleji si osvojit cizí jazyk. Zároveň v důsledku svého pracovního postavení, které velmi často sdíleli s ostatními krajany, měli zřídka kdy příležitost být účastníky komunikačních situací s místními, kteří hovořili plyně španělsky, a tím zlepšovat i svůj mluvený projev. Naproti tomu generace Italů prchajících do Itálie po druhé světové válce byla velmi často vzdělaná, ovládala standardní italštinu a profese těchto přistěhovalců často překonaly pozice manuálně pracujících dělníků (Meo-Zilio 1964: 65–66).

Pro vlnu *staré imigrace* přistěhovalců je charakteristická přechodná mluva mísící rysy jak rodného italského dialektu, tak španělštiny na území Argentiny. Taková mluva italských přistěhovalců je označovaná termínem *cocoliche*.

4 *Cocoliche*

4.1 Definice

V etymologickém slovníku lunfardismů Oscar Conde nabízí následující definici fenoménu *cocoliche*: „*Jerga híbrida y grotesca que hablan ciertos inmigrantes italianos mezclando su habla con el español*”¹⁷ (2019: 108). Rovněž jej nazývá termínem „*lenguaje de transición*“, tedy přechodným jazykem (Conde, 2009: 9).

Jiří Chalupa definuje *cocoliche* jako „*nový jazyk*‘ směs italštiny a lámané španělštiny, která na celá desetiletí úplně ovládla některé čtvrti hlavního města“ (1999: 159). Rovněž Černý (2014: 80) i Zajícová (2004: 210) se shodují, že se jedná o jakousi směs italštiny a španělštiny, kterou hovořili Italové přistěhovalí do oblasti Río de la Plata. Nicméně Meo-Zilio (1964: 62) dodává, že je poměrně obtížné rozeznat, zda se v určité chvíli jednalo o pošpanělštěnou italštinu, nebo poitalštěnou španělštinu. Jazyky se postupně mísily v závislosti na individuálních uživatelích či na prostředí, ze kterého mluvčí pocházeli. Jiří Černý (2014: 80) zdůrazňuje, že se jedná „*především o mluvený lidový jazyk*“.

Taktéž lze poukázat na jistou analogii charakteristiky pidžin jazyků. Mluva *cocoliche* se spolu se stupněm *kreolizace* neustále vyvíjela a v některých fázích je velmi obtížné přesně klasifikovat takovou mluvu pomocí termínů pidžin nebo kreolština, protože charakteristiky těchto dvou jevů se v mluvě *cocoliche* vzájemně mísily.

4.2 Etymologie

Odborníci se shodují, že původ výrazu *cocoliche* není zcela jasný. Nejpravděpodobnější teorie je spojena s divadelní společností José Podestá účinkující na konci 19. století v Argentině.

Jednou z odpovědí by mohla být komedie *Juan Moreira* z roku 1890, ve které účinkoval herec Antonio Cocoliche. Divadelní hra představovala jakýsi výsměch mluvě italských přistěhovalců, snažících se hovořit španělsky. „*Los poetas y los columnistas*

---

¹⁷ Hybridní a groteskní slang, který používali někteří italští přistěhovalci tak, že mísili svou řeč se španělštinou. [PK]

*adoptaron rápidamente el término cocoliche para designar tanto a los inmigrantes italianos como sus esfuerzos por hablar español*¹⁸ (Lipski, 2014: 199).

Oscar Conde (2019: 108) souhlasí s teorií představenou Lipskim a dále dodává, že *cocoliche* sloužilo nejen k označení způsobu promluvy, ale i k pojmenování jednotlivce užívajícího tuto směsici dvou kódů, která byla vnímána argentinskou společností jako velmi komická (2009: 10). Oba zmínění odborníci se shodují, že jméno *Cucculichio*, *Cuculichio* či *Cocoliche* bylo spojené s posměchem mířeným na italské přistěhovalce.

Další možnou variantou původu termínu *cocoliche* je fráze uvedená Jiřím Černým (2014: 81): „¿q(ué) co(s)a (è) lo (que) dic(h)e?“¹⁹

4.3 Původ *cocoliche*

Teorie mnoha lingvistů se shodují, že základem *cocoliche* byly různé italské dialekty. Jiří Černý (2014: 80) zmiňuje zejména severní a jižní dialekty. Tuto hypotézu lze ověřit etymologií různých slov přenesených do *cocoliche* z mluvy Italů pocházejících z různých částí Itálie, např. jazyky ze severní či středo-j jižní části Itálie nebo el *toscano* – později standardní variety italštiny. Kupříkladu výraz chlapec, *pibe*, pochází z janovského *pivetto* (Conde, 2019: 257) nebo sloveso *crepar* (zemřít) má původ v neapolském *crepare* (Conde, 2016: 86). Conde (2016: 85–86) se nicméně domnívá, že mluva italských přistěhovalců z různých částí Itálie byla natolik rozdílná, že je lze považovat za jazyky.

Fontanellová de Weinberg (1996: 444) se přiklání spíše k termínu dialekt, jakožto názvu formy mluvy původních italských přistěhovalců. Dodává, že dialekty byly natolik rozdílné, že si ani italští mluvčí navzájem příliš nerozuměli. Z toho vyplývá značná motivace naučit se španělštinu, jež byla považována za prestižní jazyk na území Argentiny, který zároveň umožňoval komunikaci s většinou tehdejších obyvatel. Na rozdíl od tehdejší italštiny byla španělština v oblasti Río de la Plata poměrně jednotný jazyk.

---

¹⁸ Básníci a sloupkaři si velmi rychle osvojili termín *cocoliche*, který odkazoval nejen k italským imigrantům, ale také k jejich snaze mluvit španělsky. [PK]

¹⁹ Co to říká? [PK]

4.4 Klasifikace *cocoliche*

Jev zvaný *cocoliche* měl za základ italský a španělský jazyk. Cílem této hybridní formy bylo dorozumění mezi lidmi dvou různých kultur, aby mohli vzájemně koexistovat a spolupracovat. Tato definice by odpovídala klasifikaci *cocoliche* jako pidžinu. Nicméně Fontanellová de Weinberg (1996: 450) tuto hypotézu spíše popírá. Stěžejní faktor, který vyzdvihuje, jsou různé variety italských mluvčích, když se snažili mluvit španělsky. Jak již bylo zmíněno, tehdejší italština nebyla sjednocená a jednotlivé italské dialekty se velmi lišily. Základním rysem pidžinu je užívání této mluvy mluvčími obou odlišných jazyků. Ovšem v případě *cocoliche* byla mluva užívána pouze ze strany Italů, nikoli španělsky mluvících obyvatel Argentiny. Rovněž se v případě *cocoliche* nejedná o zjednodušení gramatických a větných struktur, což je další stěžejní charakteristika pidžinu. Nejbližší termín odpovídající jevu *cocoliche* byl *pidgin elaborado*, který představil López Morales (2004). Jedná se o pidžin, který je obecně komplexnější a rozvinutější ve více směrech.

Jak již bylo uvedeno, pidžin je tranzitivní mluva, která postupně přechází v kreolštinu v okamžiku, kdy si jej osvojí nová generace jako mateřský jazyk. Jelikož bylo mnoho potomků italských přistěhovalců narozeno do prostředí, ve kterém se hojně užívalo jevu *cocoliche*, lze odvodit, že *cocoliche* může být chápán jako kreolský jazyk. Nicméně italský lingvista Meo-Zilio (1964: 63) tvrdí, že kreolské jazyky jsou na rozdíl od *cocoliche* konzistentní, tedy, objevuje se v jejich systému určitá pravidelnost a stálost – „*caracteres de fijeza y regularidad*“. S touto teorií se rovněž shoduje Oscar Conde, jenž vysvětluje, že *cocoliche* byl fenomén, který se mezi italskými přistěhovalci do Argentiny na začátku 20. století udržel zhruba po dvě generace. Primárním cílem uživatelů *cocoliche* bylo zdokonalit svou španělštinu, jelikož v tomto jazyce byli jejich potomci vzděláváni. Z tohoto důvodu nelze klasifikovat *cocoliche* jako kreolský jazyk právě kvůli proměnlivosti mluvy u jednotlivých mluvčích a obecné tendenci se více a více přibližovat prestižnější španělštině (2009: 13).

Lze tedy říci, že fenomén *cocoliche* vykazuje určité rysy typické jak pro pidžin (tranzitivní mluva mezi dvěma kulturami), tak pro kreolské jazyky (přenášení tranzitivní mluvy na potomky). Nicméně na základě výše uvedených skutečností nelze tento jev klasifikovat jako exemplární příklad pidžinu či kreolštiny.

Nepravidelný systém a rozličnost vývoje *cocoliche* v závislosti na intraindividuální variaci (Milroy-Gordon, 2012) jsou jedním z důvodů, proč jej nelze považovat ani za samostatný jazyk. „*La misma no se aprende tanto por imitación de los demás italianos, sino que se produce espontáneamente en cada hablante como resultante de la fusión inconsciente de los elementos constitutivos de las dos lenguas (léxicos, morfológicos, sintácticos, fonéticos)*“²⁰ (Meo-Zilio, 1964: 62). Právě z tohoto důvodu Giovanni Meo-Zilio (1964: 64) dodává: „*la existencia de tantos cocoliches como hablantes.*“²¹ Z toho vyplývá, že významnou roli na tomto místě hraje i idiolket uživatelů *cocoliche*, který podstatně přispíval k rozvoji *cocoliche* na úrovni mluvy individuálních mluvčích.

Tím, že si italština i španělština jsou na určitých úrovních morfosyntaxe či fonetiky podobné, porozumění a postupná akvizice španělštiny nebyla pro Italy příliš obtížná. To je také důvod, proč *cocoliche* považujeme za přechodný jev, který se během několika generací postupně vytrácel, zatímco si potomci italských přistěhovalců stále více osvojovali španělský jazyk přirozeným způsobem (Fontanellová de Weinberg, 1996: 448).

4.5 Užití a příklady *cocoliche*

Ve většině případů se italské výrazy objevovaly v souvislosti s každodenními potřebami či pojmenováním věcí, s nimiž byli přistěhovalci denně v kontaktu, např. jídlo. Tímto způsobem bylo do argentinské španělštiny zakomponováno množství italianismů a výpůjček. Takovým příkladem jsou potraviny a italské pokrmy, kupříkladu: *mozzarella, parmeseano, panceta, lazaña, fugaza, amareti* (Fontanellová de Weinberg, 2000: 56). Laplatská španělština byla v tuto chvíli obohacena o názvy jevů, které jihoamerickým obyvatelům doposud nebyly představeny, např. druhy těstovin. Jedná se o přirozené obohacení slovní zásoby jazyka (Fontanellová de Wienberg, 1996: 451).

Existuje množství výpůjček z italštiny do španělských frází, např.: *te quiero de corazón*²² by uživatel jevu *cocoliche* pozměnil na *te quiero de cuore*. *Cocoliche* se netýkalo pouze výpůjček, ale také úplného nahrazení španělských slov jejich italskými

---

²⁰ Samotný jev *cocoliche* se ani tak neosvojuje napodobováním od jiných Italů, ale jedná se o spontánní produkci každého mluvčího jako důsledek nevědomého míšení základních prvků dvou jazyků (lexikálních, morfologických, syntaktických i fonetických). [PK]

²¹ Existuje tolik verzí *cocoliche* jako uživatelů tohoto jevu. [PK]

²² Miluji tě z celého srdce. [Jiří Černý]

poupravenými ekvivalenty: „Někdy došlo k drobným úpravám, jako např. u slovesa *laburar* (it. *lavorare*, ‚pracovat‘), které nahradilo šp. *trabajar*, nebo u výrazu *pibe*, ‚chlapec, kluk‘ (it. *pivetto*), případně *mina* ‚žena‘ (it. *femmina*)“ (Černý, 2014: 81).

Giovanni Meo-Zilio (1964: 68–79) uvádí příklady mnoha fonologických i morfosyntaktických jevů vyskytujících se v *cocoliche*. Mezi fonetické jevy patří např. nahrazení italského diftongu *uo* samohláskou *o* (italské *commuovere* se vlivem španělského *conmover* transformovalo na *commovere*) nebo aspirace hlásky *s* na konci slabik (např. *Francesco* [frantʃehko]).

Italština byla rovněž obohacena o jevy, pro které v tomto jazyce dosud neexistovalo pojmenování (např. *gaucho*, *mate*). Dále byla do mluvy Italů přejímána slova, která lépe postihovala danou skutečnost nebo byla zkratka populárnější v laplatské oblasti (např. *churrasco* místo *bisteca*). Docházelo i k pozměňování významu slov – zúžení či rozšíření.

Podstatná část slov ze španělštiny, která si mluvčí postupně osvojovali, byla morfologicky modifikována jazykovými prostředky a morfémy, kterými disponuje italština (např. *desprevenuto* místo španělského *desprevenido*, či *tardi o presto* místo *tarde o temprano*). *Diccionario etimológico del lunfardo* rovněž uvádí na příklad *pavura*, což je přechod mezi španělským *pavor* (obava) a italským *paura* (strach) (Conde, 2019: 249).

Z morfosyntaktického hlediska se dále jednalo o změnu rodu, čísla, členů, užití sufixů i prefixů, předložek nebo časů. Neméně podstatným jevem byla také hyperkorekce mluvčích (např. uživatel *cocoliche* řekl *il mio padre* místo *mio padre*, ačkoli se v tomto případě ve španělštině člen rovněž neuzivá: *mi padre*) (Meo-Zilio, 1964: 81–98).

Dalším rysem, který si *cocoliche* i dnešní argentinská španělština převzaly od italských přistěhovalců, byla jak intonace, tak částečně i výslovnost některých hlásek, např. „[č] místo [s] před samohláskami *e*, *i*; [k] místo [g] mezi dvěma vokály... *mi amigo dice* zní v *cocoliche* /*mi amico diče*“ (Černý, 2014: 80).

Samotné italianismy pronikaly ve velké míře do fenoménu *lunfardo*, který se v Argentině objevil o něco později a pro nějž byly živnou půdou. Jevu *lunfardo* se budu v této práci věnovat později.

4.6 Vývoj *cocoliche* na území Argentiny

Jak již bylo zmíněno, na počátku 20. století byla velká část obyvatel Buenos Aires italského původu. Jelikož většina z nich byla uživateli *cocoliche*, tento fenomén se velmi rychle rozšířil i do podvědomí španělských mluvčích, kteří *cocoliche* rozuměli spíše pasivně (Fontanellová de Weinberg, 1996: 449).

Fontanellová de Weinberg (1996: 442–443) uvádí tendence italských imigrantů související s užitím rodného jazyka v Argentině. Sleduje celkem tři trendy. Prvním z nich je maximální odklon od italštiny, a tudíž neznalost tohoto jazyka ze strany budoucích generací. Tato tendence byla pozorována zejména u mladých lidí, kteří se novému jazyku naučí podstatně snadněji než starší jedinci. Překvapivě se k této možnosti příliš neuchylovaly ženy, které obecně preferovaly dorozumívání pomocí rodného jazyka.

Druhou možností bylo počáteční zachování komunikace v italštině, která se postupem času měnila. Mluvčí si postupně zvykali na španělštinu a italštinu používali zejména v pracovním a domácím prostředí. Důsledkem toho měla nová generace částečnou či pasivní znalost italštiny. Primárním cílem bylo naučit se španělsky.

Poslední možný scénář popisuje snahu o kompletní zachování rodného jazyka, přičemž potomci takových přistěhovalců se rodnému jazyku svých předků naučili taktéž, zejména ti starší, jelikož vyrůstali v italsky mluvící domácnosti.

V návaznosti na Fishmanovu teorii tedy lze dodat, že italští přistěhovalci užívali svůj mateřský jazyk především v domácím prostředí a při výchově dětí (doména rodiny). Potomci přistěhovalců časem začali docházet do škol, kde byla standardem španělština, kterou si přirozeně postupem času osvojovali (doména prostředí).

Z hlediska Fergusonovy teorie (1959) jazykové diglosie a bilingvismu lze usoudit, že koncept *high dialect* lze aplikovat na standardní argentinskou španělštinu té doby, která byla bez pochyby dominantnější a prestižnější. *Low dialect* by odpovídal míšené mluvě typu *cocoliche*, která byla potomky italských přistěhovalců užívána zejména v domácnosti, ačkoli se během dne (a v jiném prostředí, např. ve škole²³) snažili používat španělštinu.

---

²³ Dra. Gabriela Leightonová, ředitelka CePEL UNSAM, na jedné z konzultací v souvislosti s *cocoliche* zmínila i metodologickou problematiku výuky, které čelili tehdejší pedagogové v Argentině. Na počátku 20. století nebylo nijak zvláštní, pokud se v jedné třídě základních škol nacházeli žáci hovořící různými mateřskými jazyky. *Maestras* tedy čelily velmi obtížnému úkolu. Musely vytvořit metodologické plány takové, které by naučily žáky základním znalostem jako čtení, psaní a počítání. Zároveň musely být

Lze také vyvodit závěr, že potomci přistěhovalců, kteří vyrůstali do bilingvního prostředí a kteří byli později schopni rozlišit oba kódy, využívali principů diglosie – užívání určitého jazyka s ohledem na kontext komunikační situace.

Potomci přistěhovalců se pozvolna přizpůsobili španělštině až, dá se říci, tento jev v dnešní době téměř vymizel (Zajícová, 2004: 65). Na základě interakce s argentinskými mluvčími během mého pobytu v Argentině lze říci, že vyjma ustálených italianismů jako *pibe* či *laburar* se italianismy v argentinské španělštině obecně neužívají a nenahrazují standardní španělské ekvivalenty.

4.7 Motivace k jazykové změně

Proces jazykové změny a motivace italských mluvčích představuje Fontanellová de Weinberg v publikaci *Contacto lingüístico: lenguas inmigrantes* (1996: 445–446). Obecně lze říci, že tato jazyková změna na území Argentiny od konce 19. století měla poměrně rychlý průběh. Motivací pro italské přistěhovalce k tomuto procesu bylo hned několik. Zaprvé, pro mnoho Italů nebylo primární motivací odchodu z rodné země objevení nového domova v neznámé zemi či osídlování nemilosrdné pampy. Velká část imigrantů prchala z Itálie kvůli tehdejší politické situaci. Důsledkem toho Italové přivítali možnost stát se součástí nové komunity, která je dále neasociovala s jejich minulostí. Naučit se novému jazyku byl jeden ze způsobů, jak se začlenit do nové společnosti. Jak bylo zmíněno v úvodu práce, jazyk je určitým způsobem identitou dané sociální skupiny či etnika.

Zadruhé, španělština i italština jsou, jakožto příbuzné románské jazyky, v určitých aspektech velmi podobné, ačkoli jsou mezi nimi rozdíly. *Cocoliche*, tedy přechod mezi těmito dvěma systémy, tudíž proběhl poměrně přirozeně.

Taktéž jsem již uvedla fakt, že tehdejší italština nebyla jednotná. Poměrně stabilní španělština tak představovala výhodnou alternativu. V neposlední řadě zmiňuje Fontanellová de Weinberg i marné pokusy o udržení rodného jazyka v italské komunitě pomocí založení několika italských škol (1996: 445). Tyto snahy však byly neúspěšné, protože italští imigranti neovládali jednotnou italštinu. Naproti tomu se v Argentině vytvořily komunity přistěhovalců, kteří si zachovali svou kulturu a zakládali instituce ve svém rodném jazyce a to zejména díky jednotě daného jazyka. Cituji Hamela (2015: 617)

---

uzpůsobeny tak, aby si žáci systematicky osvojovali španělský jazyk. Nicméně toto téma již přesahuje zaměření mé práce a vyžadovalo by samostatnou studii.

„In all Latin American countries, mainly the British (English, Welsh, and Irish) as well as French-, and German-speaking settlers, founded their own schools and other social institutions to preserve their languages, traditions, and endogamic kinship relations (...) They were founded as monolingual community or heritage language schools (...) Teaching was conducted entirely in the immigrant language in most cases, and students from the outside the community were rarely admitted.“²⁴ Ačkoli si nové generace mluvčích tak jako tak osvojily oficiální jazyk v nové zemi, sledovat tendence tohoto vývoje je velmi zajímavé. Zakládání škol v rodném jazyce přistěhovalců a vytváření uzavřených komunit není zcela zásluhou jednoty mateřského jazyka, ale také jiných faktorů. Můžeme porovnat, že na rozdíl od bohatších komunit, mnoho chudých Italů prchajících z (nejen jazykově) nejednotné Itálie nemělo prostředky k vytváření uzavřené komunity. Právě proto se skrze přechodnou mluvu *cocoliche* snažili stát součástí argentinské společnosti: „Lower-class Italians and Poles assimilated more rapidly than middle-class British, French, or Germans.“²⁵

---

²⁴ Ve všech latinskoamerických zemích zakládali především britští (angličtí, velšští a irští), ale také francouzsky a německy mluvící usadlíci vlastní školy a další společenské instituce, za účelem zachování jejich jazyků, tradic a příbuzenských vztahů (...) Byly zakládány jako jednojazyčné komunitní nebo jazykové školy k zachování jazyka (...) Výuka probíhala zcela v mateřském jazyce přistěhovalců a studenti mimo tuto komunitu byli přijímáni jen výjimečně. [PK]

²⁵ Italové a Poláci z nižších sociálních vrstev se asimilovali rychleji než Britové, Francouzi nebo Němci ze střední třídy. [PK]

5 *Lunfardo*

5.1 Definice

Pojem *lunfardo* má, stejně jako *cocoliche*, více významů. Jedna z definic, kterou nabízí *Diccionario de la Real Academia Española* (DRAE), zní: „*Jerga empleada originalmente por la gente de clase baja de Buenos Aires, parte de cuyos vocablos y locuciones se introdujeron posteriormente en el español popular de la Argentina y Uruguay.*“²⁶

Fenomén *lunfardo* lze také chápat jako typický rys laplatské španělštiny vycházející ze slovní zásoby nejen italských, španělských či domorodých jihoamerických mluvčích, ale také zlodějů. Taktéž termín *el lunfardo* označuje zlodějskou hantýrku (zlodějský argot) či zloděje samotného (Conde, 2019: 205).

5.2 Klasifikace

V tuto chvíli je podstatné vysvětlit a případně klasifikovat *lunfardo* v rámci jazykovědy. Nelze jej chápat jako jazyk, jelikož sestává z takové slovní zásoby lidového či hovorového charakteru, která není definována ve slovnících, ani se neužívá v akademickém či profesionálním prostředí. Dále struktura takové mluvy odpovídá struktuře španělštiny. V neposlední řadě je *lunfardo* reflektováno pouze ve slovesech, podstatných a přídavných jménech. „*No es posible hablar completamente en lunfardo, sino a lo sumo hablar con lunfardo,*“²⁷ (Conde, 2009: 2). *Lunfardo* taktéž nedisponuje rysy charakteristickými pro dialekt. Jedná se spíše o ekvivalent slangu v USA, argotu ve francouzštině, termínu *cant* užívajícímu se na území Spojeného království či *caló* ve Španělsku (Conde, 2019: 13).

Lunfardo je mluva, která má základ v mnoha jazycích (včetně standardní španělštiny, evropských jazyků a domorodých jihoamerických jazyků) a jejich dialekttech, k jejichž kontaktu docházelo na území Argentiny od konce 19. století. V rámci těchto jazyků byla slovní zásoba pro *lunfardo* převzata z hovorových a slangových výrazů, ale také mluvy typu argot pocházející z vězeňského či zlodějského prostředí (zejména slova italského původu). Jako příklad uvedu *campana*, což je lunfardismus

---

²⁶ Slang, který původně užívali obyvatelé Buenos Aires pocházející z nižší třídy, jejichž slovní zásoba a vyjadřování byly později představeny v lidové španělštině Argentiny a Uruguaye. [PK]

²⁷ Není možné mluvit lunfardem, ale spíše s lunfardem. [PK]

pocházející z italského výrazu *stare in campana*, tedy „být na stráži“, a označuje zlodějova komplice, který byl během loupeže ve střehu (Conde, 2019: 83–84). Avšak nelze přisuzovat lunfardu pojmenování argot. Obecně se jedná o mluvu, která byla zpočátku užívána v nižších třídách společnosti.

5.3 Původ jevu zvaného *lunfardo* a etymologie termínu

Někteří odborníci zastávají názor, že se *lunfardo* zrodilo v prostředí kriminálních živlů, zejména mezi zloději. Samotný název *lunfardo* má pravděpodobně původ v lombardském označení pro zloděje či podvodníka (Černý, 2014: 82). Samotný Jiří Černý (2014: 84) je zastáncem této teorie: „*změna formy i obsahu těchto výrazů zejména zpočátku sledovala základní cíl, totiž dosáhnout toho, aby jednotlivé výrazy nebyly srozumitelné pro nepovolané osoby (policisty, dozorce ve vězeních, apod.)*.“

Naproti tomu Conde tuto teorii plně popírá a považuje ji za mylně rozšířenou. Hlavním důvodem pro takovou interpretaci chápe již zmíněný etymologický význam, který okamžitě přisuzuje užívání takové mluvy spodinám společnosti a zejména zlodějům. Navzdory názorům mnohých odborníků tedy Conde nesouhlasí s faktem, že by *lunfardo*, jakožto populární mluva oblasti Río de la Plata, byla původem zlodějská hantýrka či měla základ v kriminálním prostředí. U mnohých lexikálních výrazů tvořících slovní zásobu lunfarda totiž není žádná souvislost s kriminálními počiny, např. *morfi* – česky „jídlo“ (Conde, 2009: 4).

Oscar Conde rovněž v rozhovoru uvedl, že *lunfardo* bylo zpočátku popisováno policisty a jejich hlavními informanty byli zloději, kteří ve své řeči hojně užívali lunfardismů. Policie tedy usoudila, že se jedná o zlodějskou hantýrku a toto mylné přesvědčení přetrvávalo až do padesátých let minulého století, kdy tuto teorii vyvrátil José Gobello, mimo jiné zakladatel *Academia Porteña de Lunfardo*. Conde rovněž dodává, že zlodějské výrazy tvoří ani 2 % slovní zásoby lunfarda. Většina lunfardismů popisuje běžné denní činnosti.

5.3.1 Teorie Antonia Dellepianeho

Na konci 19. století se někteří lidé snažili pojmenovat a definovat tento fenomén. Mezi takové patřil i Antonio Dellepiane, jehož dílo *El idioma del delito* z r. 1894 se snaží popsat podstatu mluvy *lunfardo* a příčiny jejího vzniku. Dle Dellepianeho se jedná o tajnou mluvu kriminálníků, kterou užívali mezi sebou, a nikdo jiný mimo kriminální

sociální vrstvu jim nerozuměl. Jedním z důvodů byla údajně potřeba jisté formy domluvy mezi kriminálníky v přítomnosti oběti či policejní složky, která by jejich komunikaci rozluštila (Dellepiane, 1894: 11). Nicméně Dellepiane je jedním z autorů, jejichž teorie se dají považovat za překonané. Na příklad se v dané publikaci zmiňuje, že se jednalo o mluvu primitivních a necivilizovaných barbarů (1894: 12) či „*bastardo de la lengua ordinaria de que deriva*“²⁸ (1894: 13). Oscar Conde v rozhovoru dále dodává, že dle jeho názoru byly Dellepianovy teorie odrazem nejen jeho vlastních myšlenek, ale i předsudků obyvatel tehdejší vyšší argentinské společnosti v souvislosti s imigranty, kteří tvořili nižší třídu či úplnou spodinu tehdejší společnosti.

Hranice mezi lunfardem jakožto mluvou kriminálních živlů či společenské spodiny a pozdějším užíváním lunfardismů v rámci hovorového jazyka běžnými občany středních i vyšších tříd je velmi tenká. Conde (2010: 3) dodává, že si Antonio Dellepiane opravdu všiml technolektu užívaného kriminálníky, ale podstatným faktem zůstává, že tento technolekt byl vlastně sociolekt – mluva tehdejších sociálních skupin a tříd, mezi kterými se taktéž nacházeli i zloději. Kriminálníci tedy nebyli zdaleka jediní uživatelé jevu zvaného *lunfardo*.

Dalším důkazem, který zástává teorii Oscara Condeho, je již zmíněný samotný význam mnoha lunfardismů, které nemají nejmenší souvislost se zlodějskou hantýrkou (např. italské *facheta* – „obličej“, *mufa* – „otrava“ nebo kečunáské *pucho* – „zbývající“) (Conde, 2010: 3–4).

Dále je v *El idioma del delito* (1894: 19) uvedeno množství výrazů, které se ve slovníku lunfardismů Oscara Condeho nevyskytují (*falsa* označující španělské *alma*²⁹, nebo *colorada* – *vergüenza*³⁰). Někteřá slova, která uvedl Dellepiane, mají ve slovníku lunfardismů jiný význam (např. výraz *colorado* označuje „krev“).

Zajímavou tendencí, které si Antonio Dellepiane všiml, je tvorba slovní zásoby zlodějské hantýrky na základě onomatopoeie, např. *fric-frac* („odchod z vězení“), *tap* („chůze“), *tun tun* („revolver“), či *buf*, což je výraz údajně pocházející z parmské oblasti, který označuje „výstřel“ (Dellepiane, 1894: 14–27).

---

²⁸ Bastard běžného jazyka, ze kterého se odvozuje. [PK]

²⁹ duše [PK]

³⁰ hanba, ostuda [PK]

Můžeme tedy *lunfardo* chápat jako mluvu běžných lidí (mezi kterými se nacházeli i zloději a kriminálníci), jež se s vlivem tanga (jak bude dále vysvětleno) stále více prosazovala ve standardní argentinské španělštině. Dle uvedených fakt tedy zastávám názor představený Oscarem Condem, který nepopírá jistou roli některých lunfardismů v mluvě kriminálních živlů, ale jednoznačně nelze zlodějskou hantýrku považovat jako zcela jediný způsob, jakým se tato hovorová forma jazyka rozvinula. Domnívám se, že Conde následující definicí velice přesně postihl charakter lunfarda: „*un repertorio léxico integrado por palabras y expresiones de diverso origen, utilizadas en alternancia con las del español estándar y difundido transversalmente en todas las capas sociales y centros urbanos de la Argentina*”³¹ (2009: 4).

5.4 Původ lunfardismů

V návaznosti na teorie představené Oscarem Condem v této části krátce představím etymologii vybraných lunfardismů, včetně těch, které lze klasifikovat jako součást zlodějské hantýrky. Podrobnější popis a etymologie termínů se dále nachází v glosáři lunfardismů, který je uveden v závěru této práce.

Za lunfardismy, které byly nepochybně užívány buenosaireskými zloději, patří na příklad již zmíněný výraz *campana*. Rovněž *cabaletero* z italského *cavaletto* (kabelka), které rozšířilo svůj význam k pojmenování lupiče, který kradl kabelky.

Neméně podstatný je i vliv jiných jazyků. Na příklad z angličtiny se v lunfardu objevují výrazy jako *ocá* („OK“) nebo *orsai* („off side“). *Lunfardo* si také osvojilo termíny z domorodých jazyků: *macharse* (z kečuánského *macháyay* – „opít se“), *pucho* (taktéž z kečuánštiny *puchu* – „zbývající“) Z francouzského vlivu se ujala slova *macró* (*maquereau* – „lotr“), *madama* (pův. *madame* – „paní“). Příkladem lunfardismu afrického původu je kupříkladu dnes velmi rozšířené *quilombo* (Conde, 2014).

Nemalou skupinou lunfardismů jsou slova pocházející ze španělštiny, kterým byl dán nový význam. Conde uvádí např. *loca* (česky „blázen“, „bláznivá“), který jakožto lunfardismus označuje lehkou děvku či homosexuála. Dále např. *quemar*³² znamená jakožto lunfardismus *dejar en evidencia*³³. Jako poslední příklad uvedu výraz *camión*,

---

³¹ Jedná se o repertoár takové slovní zásoby, která byla převzata ze slov různého původu, která užívala v alternaci se slovy a výrazy standardní španělštiny. Následně byla tato mluva rozšířena do všech sociálních vrstev a městských center po celé Argentině. [PK]

³² spálit [PK]

³³ zostudit, znemožnit [PK]

který označuje atraktivní ženu. Lunfardismy odvozené ze španělštiny mohou být také typu *caló*, tedy přejaté ze španělského slangu – *pirar*³⁴, *chorear*³⁵ nebo *gil*³⁶ (Conde, 2010: 5).

Také považuji za důležité zmínit, že fenomén *lunfardo* sice vznikl v Buenos Aires, ale posléze se rozšířil takřka do všech provincií Argentiny. Nejednalo se ovšem o použití v takové míře, jaká je vlastní *porteños*. Mluvíme o použití obecně známých lunfardismů jako např. *pibe* nebo *bondi*. Důvodem tohoto rozšíření v rámci země byla především interní kolonizace a jistá důležitá pozice Buenos Aires jakožto centra celé země – „*El peso de Buenos Aires tiene impacto a otras provincias.*“³⁷

5.5 Tango

V první polovině 20. století došlo k intenzivnímu rozvoji tanga, kdy se společnost dělila na jeho odpůrce a přívržence. Lidé, kteří vzdorovali kultuře tanga, jím opovrhovali, protože tento tanec narušoval poměrně striktní morální hodnoty tehdejší éry a naopak vyzdvihoval přelomové tendence moderní doby. Není proto divu, že tango oslovilo zejména mladou generaci, která se chtěla oprostít od pout, která je svazovala s jejich konzervativními předky (Pujol, 2014: 17). Rovněž se jednalo o hudbu, která „*se zrodila ze spojení lidové kultury imigrantů s obřadností kreolského světa. V tangu se ozýval tep podzemního světa, jenž se toužil prodrat na povrch*“ (Pujol, 2014: 17–18). Tango bylo považováno za pohoršlivé a hříšné jednání, které zdůrazňovalo fakt, že se stigmatizovaná imigrantská kultura smísila s buenosaireskou a stala se její neochvějnou součástí.

Napomáhal tomu také fakt, že tango bylo spojováno s mluvou *lunfardo*, která byla na začátku dvacátého století rovněž velmi plísňena. Pujol (2014: 19) dále uvádí, že *lunfardo* „*ohrožovalo dobré mravy jazyka a odhalovalo život na sociálním i geografickém okraji.*“ Tímto způsobem se *lunfardo* dostalo do povědomí obyvatel ze střední třídy v tehdejší Argentině, kteří *lunfardo* užívali v běžné mluvě (Lipski, 2014: 198). Aby umělci mohli přiblížit život *porteños*, tedy přistěhovalých obyvatel Buenos Aires, *lunfardo* bylo nepostradatelným prvkem textů jejich písní. Tango tedy nepochybně

---

³⁴ ulít se ze školy, zbláznit se [PK]

³⁵ krást, loupit [PK]

³⁶ hloupý, natvrdlý [PK]

³⁷ Význam Buenos Aires má vliv na ostatní provincie. [PK]

napomohlo k rozšíření lunfardismů do obecného povědomí obyvatel Buenos Aires i celé Argentiny.

Rozpad morálních hodnot a pronikání „nízkých“ vrstev společnosti do veřejného dění byly hlavní důvody, proč nebylo tango zprvu kladně přijato. S postupem času se stigma tance vytratilo a bylo přijato spolu s některými lunfardismy. Výrazy označované jako „mluva spodiny“ se dále dostávaly do povědomí obyvatel Buenos Aires pomocí literatury či divadla. Za první novelu hojně užívaných lunfardismy se považuje *La muerte del pibe Oscar* z roku 1926, kterou napsal Luis C. Villamayor (Conde, 2010: 10).

Oscar Conde v rozhovoru rovněž dodává, že nedošlo k vytváření nových lunfardismů v rámci textů tanga, ty pouze napomohly k jejich rozšíření mezi příznivci tohoto umění. Pokud existují termíny pocházející ryze z kultury tanga, jedná se spíše o mluvu tanečníků, tj. názvy určitých pozic, např. *un ocho, una quebrada, un corte*.

V dnešní době nemá tango takový vliv jako dříve. Ano, do obecného povědomí obyvatel Buenos Aires stále postupně pronikají nové výrazy mluvy *lunfardo*, nicméně již to není zásluhou kultury tanga.

5.6 *Vesre*

Jedním z fenoménů typických pro *lunfardo* je i jev *vesre* (také známý pod názvem *verre*), který spočívá ve tvorbě slov pomocí přeskupování slabik. Samotný název *vesre* je přeházením slabik z výrazu *al revés*³⁸. Jedná se o techniku, která je charakteristická pro argentinskou španělštinu, nicméně lze se setkat s obdobným jevem např. ve francouzštině, kde není geograficky omezen (Kabatek, 2015: 225–226). *Verlan*, tedy francouzská obdoba *vesre*, se považuje za slang. Dle *Collins dictionary* byl *verlan* původně tajný jazyk kriminálních živlů a mladých lidí, aby se pokusili zmást autority.

Kabatek (2015: 223–225) vysvětluje, že jev *vesre* je hra se slovy. Ačkoli se jedná o jev, který se tvoří pomocí jazykových prostředků přítomných v každém jazyce, je založen zejména na individuální kompetenci mluvčích. Technika slovní hříčky tedy spočívá na uživatelské znalosti principů užívání jazyka.

Nicméně se nejedná o fenomén čistě individuální, lze jej přenášet i kolektivně pomocí tradice, která se typicky uplatňuje v konkrétním geografickém území, čímž se dostáváme zpět k *vesre*.

---

³⁸ naopak, naruby [PK]

Výrazy jevu *vesre* lze rozlišit na poměrně snadno identifikovatelné (např. *gotán – tango*), přes nepravidelné (např. *lompa* označující *pantalón*), až velmi těžko identifikovatelné (*colimba* z výrazu *miliciano*) (Conde, 2010: 6). Dále Oscar Conde zmiňuje jisté posunutí sémantického významu některých slov z původního lexika. K tomuto jevu došlo kupříkladu ve slově *jermu* (pův. *mujer*), kde *jermu* označuje spíše manželku než ženy obecně, jako je tomu u *mujer*.

5.6.1 *Vesre* v současné argentinské španělštině

Ačkoli byl jev *vesre* velmi produktivním prostředkem zejména ve 20. a 30. letech minulého století, dnes je tomu spíše naopak. Již se nejedná o často užívané výrazy, velké množství z nich mladá generace ani nezná. Naproti tomu jsou v dnešní době některá slova vytvořená na bázi *verre* obecně známá, ale společnost je s *vesre* již neasociuje. Oscar Conde během konzultace uvedl jako takový příklad slovo *ortiba*, které pochází ze španělského *batidor* („udavač“), kdy se původní forma výrazu ze slovní zásoby Argentinců postupně vytrácí.

Dále se např. výraz *un feca con chele* (tedy *un café con leche* – česky „káva s mlékem“) v současné době nese jistý tón vulgarity, jelikož výraz *chele* je v současné argentinské španělštině asociován se sexuálními tabu tématy. Argentinstí mluvčí se tedy tomuto příkladu *vesre* raději vyhýbají nebo jej už vůbec neznají.

Nicméně Oscar Conde dodává, že současný odklon od užití *verre* neznamena jeho zánik. V budoucnosti může dojít k návratu užití tohoto slovtvorného prostředku.

Jiří Černý (2014: 87) v kontextu jevů *cocoliche*, *lunfardo* a *vesre* uvádí: „*Přehazování slabik známé pod názvem vesre je zvláštní jev, který se v případě argentinské španělštiny převážně vázal na lunfardo. Spolu s ním se ve své době poměrně značně rozšířil, avšak dnes už mají oba tyto zvláštní útvary, podobně jako cocoliche, svůj zenit dávno za sebou. Pro argentinské mluvčí jsou výrazy všech těchto tří útvarů sice stále ještě srozumitelné, ale v poslední době se zvolna přesouvají spíše do jejich pasivní slovní zásoby.*“ S uvedeným výrokem profesora Černého, který se týká jevu *lunfardo*, tedy nemohu zcela souhlasit a to jak na základě výsledků dotazníkového šetření této bakalářské práce, které bude dále představeno, tak i v souladu s názory Oscara Condeho a dalšími odborníky, kteří mi během zahraničního pobytu poskytli osobní konzultace. Ačkoli souhlasím, že jev *vesre* již není tak produktivním prostředkem jako dříve, v případě *lunfardo* je, dle dat získaných pro tuto práci, tendence opačná.

5.7 *Lunfardo* v dnešním světě

Mluvčí užívající ve svém diskurzu lunfardismy si jsou vědomi výrazů, které užívají. Důvody pro tuto skutečnost jsou spíše stylistického charakteru. Užívání lunfardismů je nepříznakové zejména pro neformální situace. Conde uvádí jako příklad (2010: 6) komunikaci studentů ve škole, přátel ze čtvrti či z pracovního prostředí.

Můžeme tedy usoudit, že lunfardismy jsou v dnešní době spíše součástí sociolektu. Užití lunfarda není rysem ryze buenosaireským, ale typickým pro celou laplatskou oblast, sousedícího Uruguay nevyjímaje.

Nicméně množství lunfardismů ztratilo původní stigma, které se s nimi asociovalo. Některé výrazy dokonce postrádají i slangový charakter a v dnešní době jsou součástí běžné, standardní mluvy dnešních obyvatel Argentiny i Uruguaye a lze je charakterizovat jako naprosto nepříznakové, např. *pibe* (Conde, 2010: 8). Dalším takovým příkladem je termín *chabón*. Dra. Gabriela Leighton mne informovala, že dříve byl tento výraz pojmenováním pro „*un hombre tonto*“³⁹ a užil se např. ve zvolání: „*No seas chabón!*“⁴⁰ Nicméně posléze jej mladá generace mluvčích začala používat v jiném slova smyslu jako ekvivalent k termínu *varrón* či *hombre* (česky „muž“), až se ustálilo nové paradigma, které již neneso pejorativní význam.

Oscar Conde během konzultace sdílel svůj názor na současné tendence používání lunfardismů. Na jedné straně jsou lidé, kteří *lunfardo* plně popírají. Tvrdí, že se jedná o mluvu neomalenou a hrubou. Nicméně si nejsou vědomi toho, že mnoho výrazů, které používají na denní bázi, jsou ve skutečnosti lunfardismy. Např. výrazy *chanta*⁴¹ či *laburar*⁴². Druhý uvedený výraz je synonymem slovesa *trabajar*. Jedná se zpravidla o část mluvčích starších čtyřiceti let. Během terénního způsobu získávání dat jsem se o této skutečnosti sama přesvědčila.

Jiní mluvčí považují *lunfardo* za *passé* – jev, který v dnešní době již není aktuální. Nicméně pravdou je, že užívání lunfardismů je v současnosti na vzestupu. Tyto výrazy se stále více stávají součástí běžné mluvy a některé ztrácejí stigma, které s nimi bylo (a pro

---

³⁹ hloupý muž [PK]

⁴⁰ Nebuď hlupák! [PK]

⁴¹ nedůvěryhodný člověk [PK]

⁴² pracovat [PK]

některé mluvčí v dnešní době stále je) spojováno. Např. termín *quilombo*, který je blíže analyzován v rámci dotazníkového šetření.

Oscar Conde dále v rozhovoru vyzdvihuje obzvláště důležitý prostředek k vytváření nových lunfardismů v současnosti – paronomázií, tedy seskupení podobných hlásek. Na příklad pojmenování argentinského nápoje *maté* je nahrazeno příjmením již zesnulého argentinského zpěváka Mattioliho. Nejedná se o nový prostředek tvorby lunfardismů, ale v současné době velmi produktivní.

Neméně zajímavým způsobem tvorby lunfardismů je odvození ze španělských výrazů v ironickém slova smyslu. Na příklad výraz *bendición*⁴³ užívají španělští mluvčí k vyjádření díky či radosti, když je oznámeno početí nového člena rodiny. Nicméně v prostředí lunfarda se výraz modifikoval na *bendi* a označuje skutečnost, kdy velmi mladá dívka, sotva dospělá, otěhotní („*está con la bendi*“). Rovněž je modifikován i význam výrazu, jelikož je v tomto případě chápán jako ironie.

Výše uvedené příklady dokazují, že stále vznikají nové výrazy mluvy *lunfardo*, zejména v rámci *jergas* (např. z prostředí fotbalu, drog). Ovšem Oscar Conde dodává, že pouze čas ukáže, zda se nové lunfardismy adaptují a rozšíří se do obecného povědomí mluvčích či nikoli.

Množství lunfardismů bylo pomocí sociálních sítí, *consumos culturales* (např. hudba typu trap) či televizního vysílání přejato do jiných zemí Jižní Ameriky a dochází tedy k rozšíření lunfardismů mimo území Argentiny. Posléze se, dle Oscara Condeho, stávají amerikanismy.

Současné tendence užívání vybraných lunfardismů jsou specifikovány v analýze dotazníkového šetření mé práce.

Další tendencí v současné argentinské španělštině, která se dotýká i lunfardismů, je derivace již existujících termínů a s pomocí slovotvorných prostředků jako jsou prefixy či sufixy vznikají nové odvozené výrazy. Jako takový příklad uvedla Dra. Leightonová slovo *quilombete*, které je odvozeno od termínu *quilombo* pomocí sufixu *ete*. Cílem této derivace je zmírnění původního výrazu. Jedná se o poměrně produktivní prostředek, který se v našem případě týká i lunfardismů. V korpusu *Academia Argentina de Letras* jsem

---

⁴³ požehnání [PK]

vyhledala další příklady (např. *matete*, *negrete*, *molinete*). V témže korpusu jsou na příklad od zmíněného slova *quilombo* uvedeny výrazy, viz tabulka č. 1:

Odvozený termín	Počet výskytů
<i>quilombaso</i>	104
<i>quilombera</i>	908
<i>quilomberas</i>	197
<i>quilombero</i>	418
<i>quilomberos</i>	435
<i>quilombete</i>	103
<i>quilombito</i>	2463
<i>quilombitos</i>	227

Tabulka č. 1 – Výsledky odvozených slov od výrazu *quilombo* v korpusu AAL

Jak můžeme vidět, derivace populárních výrazů je poměrně produktivní jev v současné argentinské španělštině.

Dalším fenoménem, který se taktéž týká lunfardismů jsou ortografické změny, které souvisí s fonetickou výslovností daného slova. Můžeme se běžně setkat s výrazem *kilombo* či *bolonki* (místo *quilombo* a *bolonqui*). První uvedený termín je dokonce zaznamenán v *CORPES XXI* (RAE a ASALE, 2012-2022). Dle Dra. Leightonové tento jev souvisí s *tribus urbanas* (tj. „městské klany“) a kulturou graffiti za posledních patnáct až dvacet let, kdy jednotliví umělci měnili podobu slov tak, aby jim byla vlastní, tzn. jednalo se o jejich vlastní umělecký rys.

5.7.1 Vývoj lunfardismů v budoucnosti

Na základě současných tendencí tvorby a užívání lunfardismů v laplatské španělštině lze téměř s jistotou říci, že *lunfardo* bude i nadále součástí mluvy argentinských mluvčích, ať už aktivně, tak pasivně. Je pravděpodobné, že dojde ke změnám nejen v rámci slovotvorby, ale i ve způsobu rozšíření (např. nové hudební

tendence). Podstatný je také vliv mladé generace mluvčích, která některé lunfardismy modifikuje. Na příklad výraz *paja*, který byl převzatý z hovorové kastilské španělštiny, lze přeložit jako „masturbace“. Nicméně v dnešní době se hojně užívá jako synonymum k výrazům jako *cansancia* či *desgano*⁴⁴. Jedná se tedy o příklad, kdy konkrétní výraz ztrácí původní pejorativní význam či označení tabu a v dnešní době se užívá v jiném slova smyslu (uvedeno v interview s Oscarem Condem).

5.7.2 Lunfardismy vs. internacionalismy z pohledu Oscara Condeho

V souvislosti s nově vznikajícími lunfardismy vyvstává problém. Jelikož je slovní zásoba lunfarda založená především na přejímání slov z cizích jazyků, je nezbytné vyjasnit terminologický problém mezi klasifikací výrazů jako lunfardismů či výpůjček z cizích jazyků.

Oscar Conde (2019: 20–22) chápe jako důležitý faktor sémantický význam slov. Ačkoli jsou lunfardismy zpravidla slova přejímána z cizích jazyků, jejich specifický sémantický význam je distiktivním rysem lexika lunfarda. Conde v rozhovoru uvádí jako příklad takového lunfardismu *lookear* či *luquear* odvozený z anglického *to look*. Nicméně v argentinské španělštině *lookear* neznamená „dívat se“ či „sledovat“, ale „hezky se obléct“ nebo „naličit se“. Lunfardismy také zpravidla bývají fonologicky či morfologicky modifikovány (*to look – luquear*). V neposlední řadě se jedná o „*un conjunto de vocablos y expresiones no considerados en el terreno académico, i. e. no registrados en los diccionarios del español corriente*“⁴⁵ (Conde, 2019: 13).

Které výrazy tedy nelze klasifikovat jako lunfardismy? Conde (2019: 20–22) uvádí *americanismos*, tedy slova, která se ve velké míře užívají nejen v Argentině, ale i v jiných částech Latinské Ameriky ve stejném významu. Další množinou slov jsou internacionalismy – výrazy, které se používají ve světovém měřítku. Často taková slova pocházejí z angličtiny, např. *mailear*, *escanear*, *cool*. Ačkoli mohou být morfologicky modifikovaná, jejich původní sémantický význam je zachován a nelze je tedy považovat za lunfardismy. Rovněž do vymezení lunfardismů nepatří hapax, tedy slova typická spíše v souvislosti s idiolektem, ani pseudolunfardismy. *Seudolunfardismos* jsou určité lexikální výrazy, které jsou mylně považovány za součást mluvy *lunfardo*, např. *gayola*

---

⁴⁴ nechut', neochota [PK]

⁴⁵ Soubor slov a výrazů, které nejsou považovány za akademické, tj. nejsou uvedeny ve slovnících současné španělštiny. [PK]

(*cárcel*) – „vězení“, či *tela* (*dinero*) – „peníze“ (Conde, 2019: 15). Množství pseudolunfardismů lze ověřit pomocí etymologie slov, na příklad *tela*, hovorový výraz pro peníze, který dle DRAE pochází z latiny (Conde, 2010: 2). Obecně se jedná o neformální a hovorové výrazy, jejichž etymologie je mluvčími mylně interpretována.

Naproti tomu existují termíny, které jsou součástí DRAE, ale ve skutečnosti se jedná o lunfardismy. Jako takový příklad poslouží např. již v části *Cocoliche* zmíněný výraz *pibe* (Conde, 2019: 16).

Dra. Gabriela Leightonová mi v této souvislosti zmínila výraz, který užívá její dospívající dcera: *me da cringe*. Jedná se o použití anglicismu v diskurzu argentinského mluvčího, který je dále modifikován po zvukové stránce tak, aby se přizpůsobil argentinské španělštině. Ovšem co se týká formy i sémantického významu, termín zůstává beze změny. Dle kritérií Oscara Condeho by se jednalo o anglicismus, nikoli lunfardismus. Nicméně názory odborníků ve vztahu s těmito kritérii se mohou lišit.

Taktéž považuji za důležité zmínit, že dle názoru Dra. Gabriely Leightonové „*Lunfardismos de mainstream dejan de tener ese sentido lunfardesco.*“⁴⁶ Dra. Leightonová vnímá jistý posun od původního užívání lunfardismů jako mluvy menšiny či determinované skupiny k užívání lunfardismů naprostou většinou obyvatel, jako je tomu v současné době. „*Dejan de percibirse como lunfardismos que tienen otro tipo de objetivo, ¿se entiende? O sea, el lunfardo se incició como lenguaje para no ser comprendido por la policía, etc., ¿no? Y eso fue perdiendo actualidad... y finalmente muchas palabras cayeron en desuso y otras sobreviven gracias al tango pero otras siguieron existiendo y se transformaron en habla común, incluso usada por los jóvenes y adolescente que desconocen ese inicio y que las usan como jerga local.*“⁴⁷

Diskuze na téma týkající se klasifikace nových lunfardismů již ovšem přesahuje záběr této bakalářské práce.

---

⁴⁶ Mainstreamové lunfardismy postrádají tuto lunfardskou podstatu. [PK]

⁴⁷ Přestávají být vnímány jako lunfardismy, které už dnes mají jinou funkci, je to srozumitelné? Jinými slovy, *lunfardo* začalo jako jazyk, kterému policie nerozuměla, atd., že? A tohle se v současnosti vytrácí... a nakonec se mnohá slova přestala používat, jiná přežila díky tangu, ale jiná existovala dál a stal se běžnou mluvou, dokonce je používají mladí lidé a dospívající, kteří neznají původní účel těchto slov a používají je jako místní slang. [PK]

6 Empirický výzkum

Stěžejním bodem pro získání dat empirické části této práce byl pětítýdenní studijně-badatelský pobyt v Buenos Aires pod záštitou *Centro para el Estudio de Lenguas* při Universidad Nacional de General San Martín (CePEL UNSAM). Dra. Gabriela Leightonová, ředitelka CePEL UNSAM, byla argentinskou vedoucí mého pobytu.

Empirický výzkum je založen na několika částech, nicméně jeho jádrem je sociolingvistické dotazníkové šetření. V rámci dotazníku, který byl vytvořen pomocí dotazníkového systému Survio, bylo sestaveno sedmnáct otázek. První čtyři otázky jsou sociolingvistického rázu a sledují sociální zázemí respondentů. Zbýlých třináct otázek se již týká individuálního užívání vybraných lunfardismů v diskurzu dotazovaných. Čtyři otázky z dotazníkového šetření byly otevřené, devět uzavřených a čtyři polouzavřené (tj. respondenti měli prostor specifikovat svými slovy odpověď či zvolit možnost z nabídky).

Z celkového sta respondentů bylo padesát pět osloveno osobně v rámci terénního výzkumu autorky a čtyřicet pět respondentů vyplnilo dotazník ve formě online. Dra. Gabriela Leightonová a vedení CePEL UNSAM mi rovněž pomohly rozšířit dotazník v online podobě mezi své studenty. Cílem terénního výzkumu bylo oslovit co největší počet respondentů argentinské národnosti k vyplnění dotazníku a zároveň využít příležitosti s nimi pohovořit o jejich vlastním vnímání lunfardismů a užívání těchto výrazů v jejich diskurzu. Respondenti v terénu byli oslovováni zejména na tržištích, v obchodech či v okruhu přátel metodou sněhové koule (dle Milroy-Gordon, 2012). Analýza vnímání byla důležitou složkou empirického výzkumu, jelikož mi umožnila získat cenná data nad rámec dotazníkového šetření, např. lépe postihnout historicko-kulturní pozadí vývoje některých lunfardismů, porozumět individuálnímu chápání respondentů v souvislosti s jevy *cocoliche* a *lunfardo*, či detailněji specifikovat některé odpovědi dotazníku. Dotazníky vyplněné v rámci terénního dotazníku byly autorkou ručně převedeny do online dotazníkového systému Survio, aby byla analýza výsledků ucelená. Z dat získaných v uzavřených a polouzavřených otázkách systém Survio posléze automaticky vytvořil grafy, které reflektovaly odpovědi respondentů. Grafy reflektující data z otevřených otázek, případně individuální odpovědi z polouzavřených otázek, vytvořila autorka této práce.

Komplementární částí empirického výzkumu byla korpusová analýza v rámci *El Corpus del Español del Siglo XXI* (zkr. *CORPES XXI*), jejímž cílem bylo vyhledat

vybrané lunfardismy a na základě výsledků dotazníkového šetření ověřit jejich aktivní užívání v laplatské oblasti.

Za další velmi cenný zdroj informací, nejen pro empirickou část této práce, považuji rozhovor s panem Oscarem Condem, jenž je doktorem humanitních věd, členem *Academia Porteña del Lunfardo* a rovněž působí jako univerzitní profesor na *Universidad Pedagógica Nacional* (UNIFE) v Buenos Aires. Mimo jiné se zabývá problematikou jevu *lunfardo*. Kontakt na pana Condeho mi zprostředkovala Dra. Gabriela Leightonová. Během zhruba hodinového rozhovoru mi pan Conde zodpověděl dotazy týkající se užívání lunfardismů, italianismů a současné tendence v argentinské španělštině.

V neposlední řadě zmíním návštěvu v *Academia Argentina de Letras* (dále jen AAL). Santiago Kalinowski, jenž je ředitelem *Departamento de Investigaciones Lingüísticas y Filológicas de la Academia Argentina de Letras*, mi zde udělil přístup ke korpusu, který vytvořil spolu se svými kolegy. S tímto dosud nevydaným korpusem jsem pracovala ve formě excelového souboru. Korpus je vytvořen na základě výskytů konkrétních hesel na platformě *Twitter* v jednotlivých provinciích v Argentině. Dále korpus zaznamenává počet uživatelů, kteří dané heslo používají. Na základě tohoto korpusu jsem tak mohla analyzovat v současnosti nejužívanější lunfardismy na území Argentiny. Mimo konkrétní hesla korpus dále uvádí i odvozené výrazy či emfatictější formy termínů. Jak už bylo uvedeno v případě slovesa *quilombo*, korpus je cenným zdrojem pro pozorování současných tendencí lexikální zásoby jazyka, např. derivace nových tvarů.

6.1 Dotazníkové šetření

Jádrem empirického výzkumu této práce je sociolingvistické dotazníkové šetření, které je zaměřeno na používání a znalost vybraných lunfardismů v Argentině. Respondentům byl dotazník distribuován jak ve formě online, tak i v rámci terénního výzkumu, při němž jsem osobně oslovovala jednotlivé respondenty k vyplnění dotazníku. Druhá zmíněná forma získávání dat mi umožnila získat vhléd nejen do jejich obecné znalosti lunfardismů, ale také jsem získala cenná data, na příklad detailnější odpovědi či vnímání lunfardismů z jejich pohledu.

Jako problém dotazníkového šetření se během výzkumu ukázala formulace některých otázek (např. otázky týkající se výrazu *campana*), která byla, ač po gramatické stránce formulována správně, pro argentinské mluvčí poněkud matoucí.

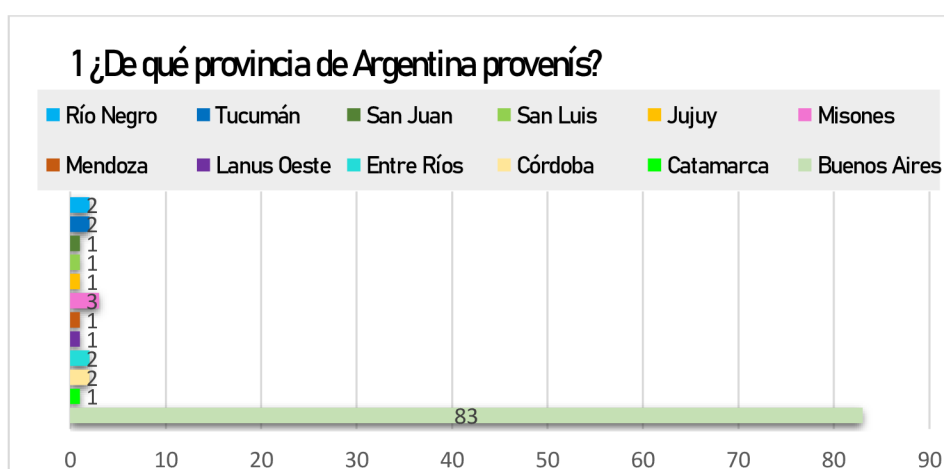

Záměrem práce bylo získání dat od respondentů argentinské národnosti. V současné době proudí do Argentiny množství přistěhovalců, zejména z různých částí Latinské Ameriky. Analýza osvojování si lunfardismů přistěhovalci by byla jistě velmi zajímavá, ale ve své práci se primárně zaměřuji na užití lunfardismů na území Argentiny. Analyzuji nejen současné populární výrazy, ale i znalost těch, které se ve větší míře užívaly dříve a frekvence jejich použití dnes spíše klesá. Zajímala mne taková skupina respondentů, která byla v kontaktu s lunfardismy od dětství, a ačkoli některé výrazy ne vždy aktivně používá, zná je alespoň pasivně. Analyzujeme současné užívání lunfardismů v Argentině, nikoli současnou mluvu této země.

Samotný dotazník se skládá ze sedmnácti otázek koncipovaných tak, aby bylo možné charakterizovat pasivní znalost mluvčích a aktivní používání vybraných lunfardismů v Argentině. Rovněž se účastníci dotazníkového šetření vyjádřili k použití daných lunfardismů v komunikačních situacích různého stupně formality. Příloha č. 1 sestává z formy dotazníkového šetření.

6.1.1 Metajazyková data

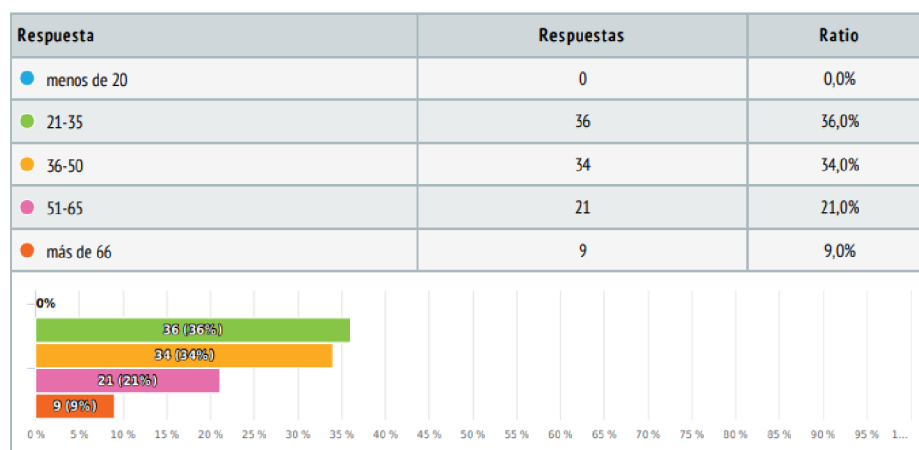
První čtyři otázky jsou zaměřeny na sociální zázemí dotazovaných, tj. respondenti uvádí informace o místě, odkud pochází, o svém věku, zaměstnání a stupni vzdělání. První otázka dotazníku se vztahuje ke geografickému zařazení mluvčích. V sociolingvistických výzkumech slouží např. při analýze diatopických variet jazyka. V našem případě je *lunfardo* jev poměrně rozšířený po celé Argentině, nicméně naprostá většina mluvčích pochází z Buenos Aires (viz graf č. 1), kde byl samotný výzkum prováděn.

Graf č. 1: Geografické rozřazení respondentů

2 ¿Cuántos años tenés?

Elección simple, respuestas 100 x, no respondida 0 x

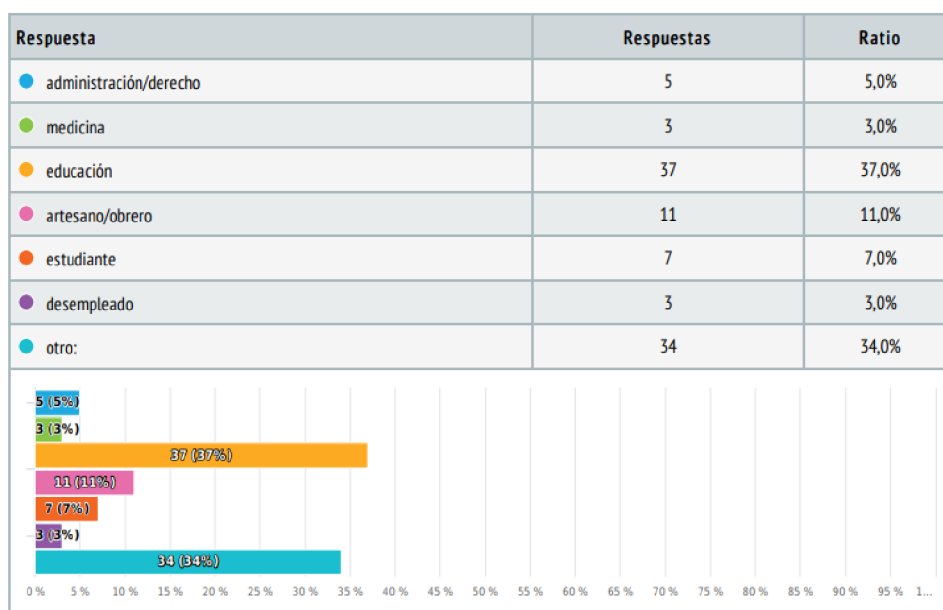

Graf č. 2: Věkové rozřazení respondentů

Ačkoli při vytváření dotazníku či během samotného procesu získávání dat nebylo cílem sledovat výsledky konkrétní věkové skupiny respondentů, v rámci sociolingvistického výzkumu obecného užívání lunfarda na území Argentiny považují tuto kategorii za důležitou. Dle výsledků grafu č. 2 jsou v rámci dotazníkového šetření zastoupeny téměř všechny věkové kategorie, ale převládají respondenti mezi 21 a 50 lety.

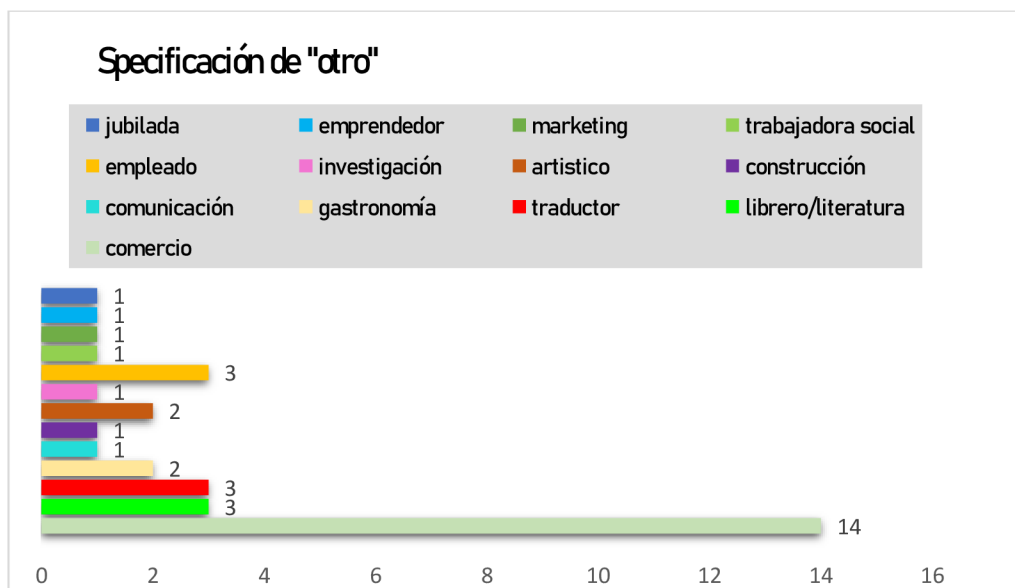
3 ¿Cuál es tu campo de trabajo?

Elección simple, respuestas 100 x, no respondida 0 x

Graf č. 3: Zaměstnání

Zaměstnání je jeden z klíčových faktorů při určení sociálních tříd respondentů. Dle grafu č. 3 je 37 % z dotazovaných zastoupeno ve školství. Jedná se zejména o respondenty, kteří byli osloveni Dra. Gabrielou Leightonovou a vedením CePEL UNSAM.

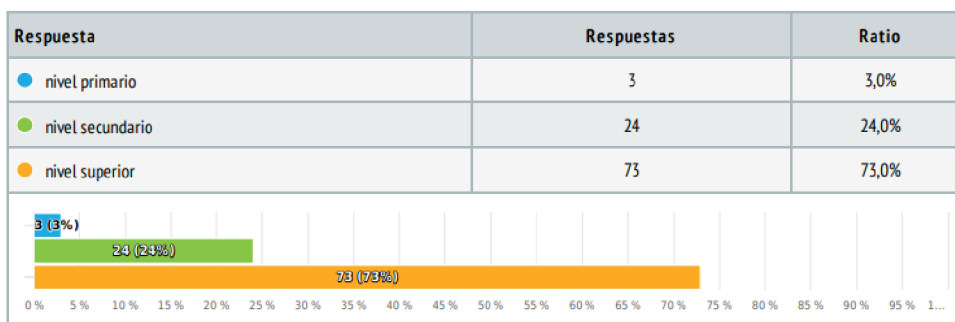

Graf č. 4: Specifikace kategorie *otro* (v čj. „ostatní“)

Dle výsledků otevřené části třetí otázky byla většina respondentů, kteří sami specifikovali své zaměstnání, z oblasti obchodu či podnikání. Jedná se zejména o skupinu respondentů, kteří byli osloveni v rámci terénního dotazníkového šetření.

4 ¿Cuál es tu formación?

Elección simple, respuestas 100 x, no respondida 0 x

Graf č. 5: Stupeň vzdělání

97 % respondentů dosáhlo minimálně sekundárního stupně vzdělání, což v českém prostředí odpovídá středoškolskému vzdělání, z toho 73 % vyššího stupně vzdělání.

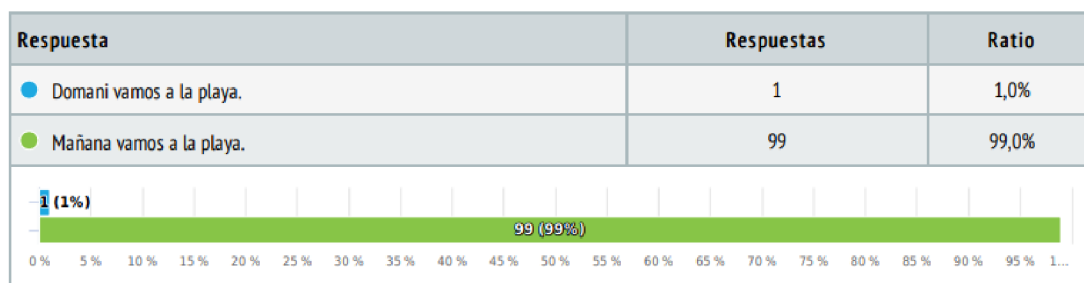
Na základě získaných metajazykových dat lze tedy usoudit, že se pohybujeme přibližně na úrovni střední třídy.

6.1.2 Analýza vnímání lunfardismů

Druhá část sociolingvistického dotazníkového šetření je zaměřena na konkrétní užívání vybraných lunfardismů z pohledu argentinských mluvčích. Záměrem bylo zahrnout do dotazníku italianismy, lunfardismy hovorového či vulgárního charakteru, příklad termínu odvozeného ze zlodějské hantýrky nebo slova, která mají původ v cizích jazycích. Cílem tedy bylo poukázat na původ i charakter vybraných lunfardismů a analyzovat, v jakých typech komunikačních situací se tyto výrazy dnes užívají či zda se vůbec používají.

5 ¿Cuál de las siguientes oraciones te parece más natural o frecuente?

Elección simple, respuestas 100 x, no respondida 0 x

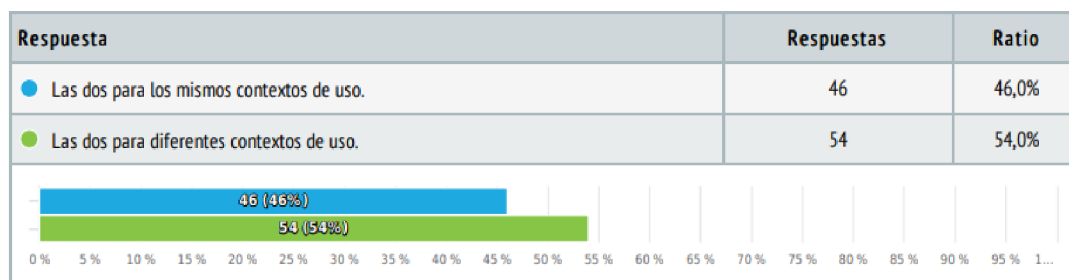

Graf č. 6: Otázka č. 5 reflektuje užívání italianismu *domani*

V páté otázce sledujeme užívání italianismu *domani* (česky „zítra“), který je ekvivalentem španělského *mañana*. Pouze jediný ze sta respondentů uvedl, že je pro něj přirozenější termín *domani*. Tento termín jsem zvolila z důvodu, že byl nepochybně součástí mluvy *cocoliche*. Jednalo se o běžný, neutrální termín užívaný na denní bázi. Nicméně v dnešní době se již nejedná o produktivní lexikální výraz. Mnoho respondentů mi při rozhovoru potvrdilo, že tento termín znají, ale již se v běžné mluvě nepoužívá.

6 Relacionado a la pregunta anterior, ¿en qué casos?

Elección simple, respuestas 100 x, no respondida 0 x

Graf č. 7: Otázka č. 6 se zaměřuje na kontext užívání italianismu *domani* či španělského *mañana*

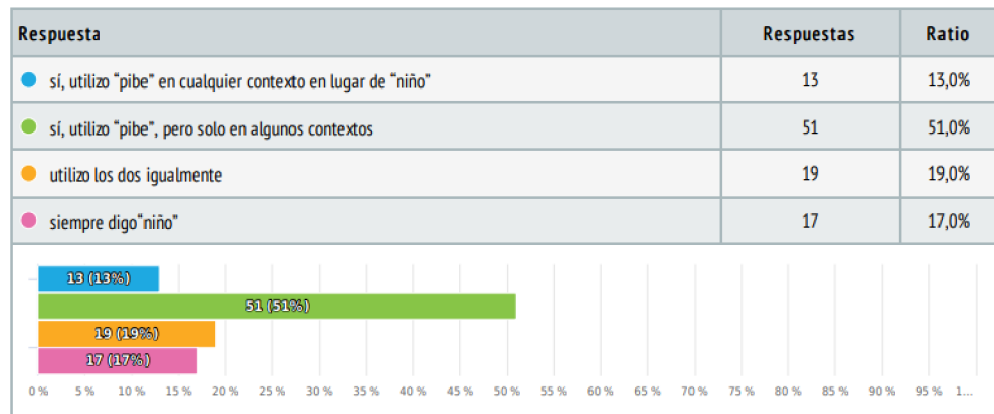
Graf č. 7 reflektuje skutečnost, že 54 % mluvčích, kteří termín znají, rozlišují prostředí, ve kterém by termín *domani* použili (např. by jej použili v neformálním prostředí). Zejména mladá generace nemá ani pasivní znalost tohoto termínu. Již zmíněný jediný respondent, který užívá termín *domani*, spadá do věkové kategorie 51–65 let.

Nicméně s otázkou číslo šest se pojí jistý problém, který jsem při sestavování dotazníku nepředvídala, a to takový, že někteří respondenti vůbec neznají slovo *domani*. Pokud by tedy byla možnost sestavit dotazník znovu, otázku bych přeformulovala. Nicméně během procesu získávání dat formou dotazníku je modifikace otázek již nemožná z důvodu znehodnocení dotazníků již zodpovězených.

Přesto nám tyto otázky poskytují důležité informace. Některé výrazy přejaté z italštiny, které byly užívány na denní bázi uživateli *cocoliche*, již nepatří do aktivní slovní zásoby argentinských mluvčích.

7 ¿Utilizás en tu discurso la palabra “pibe” más que “niño”?

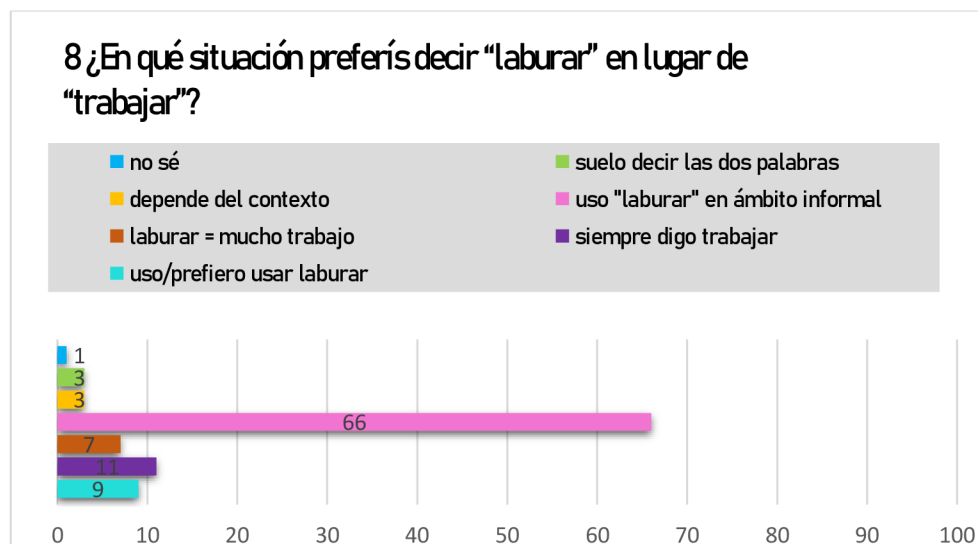
Elección simple, respuestas 100 x, no respondida 0 x

Graf č. 8: Otázka č. 7 se zaměřuje na preference užití termínu *pibe* místo *niño*

Výraz *pibe*, který je ekvivalentem španělského *chico/chica* nebo *niño/niña* (česky „dítě“) je v argentinské mluvě poměrně rozšířený a hojně užívaný termín. 83 % respondentů odpovědělo, že aktivně užívá termín *pibe*, více než polovina z nich však pouze ve vybraných kontextech. Jedná se zejména o hovorový termín užívaný v neformálních komunikačních situacích. Nicméně zanedbatelných není 13 % dotazovaných mluvčích, kteří užívají výhradně termín *pibe* nebo 19 %, kteří užívají oba termíny rovnocenně. Na tomto příkladu tedy dokazujeme, že termín *pibe*, ač lunfardismus, není součástí pouze neformálních komunikačních situací, jako je tomu u většiny slovní zásoby lunfarda, ale někteří mluvčí jím plně substituují standardní španělský ekvivalent.

Chtěla bych také zmínit jistou potíž týkající se formulace této otázky. Někteří respondenti z terénního dotazníkového šetření mi sdělili, že nepoužívají ve svém diskurzu ani *pibe*, ani *niño*, nýbrž spíše *chicho/chica* či *nene/nena*. Z toho důvodu váhali při zvolení odpovědi, která by co nejvěrněji reflektovala jejich reálné používání jazyka.

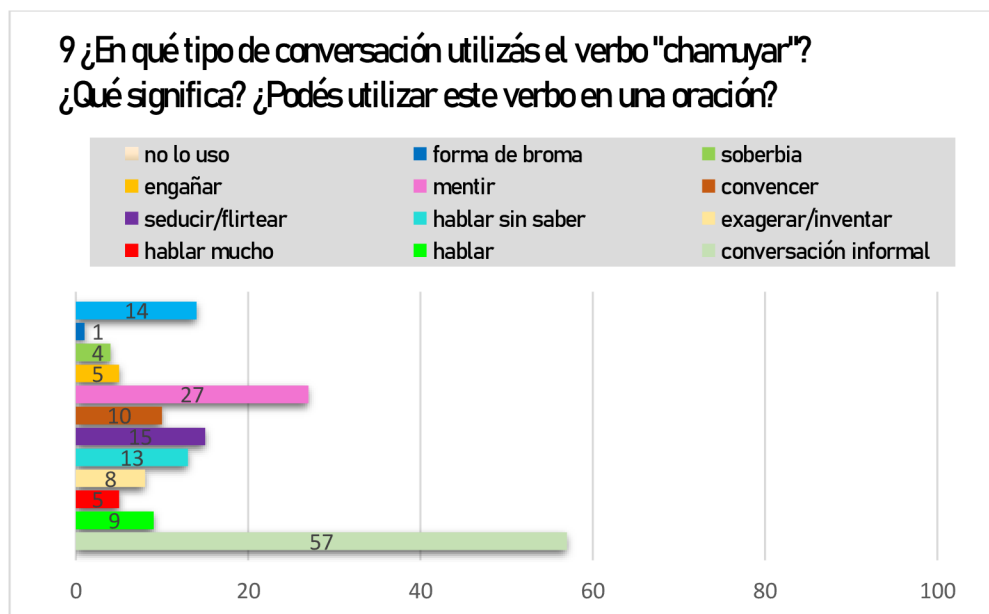
Graf č. 9: Otázka č. 8 reflektuje preference užití termínu *laburar* místo *trabajar*

Další otázka dotazníkového šetření je podobná otázce č. 7. V tomto případě se jedná o otevřenou otázku, kdy respondenti sami stanovují preference užití slovesa *laburar*, což je ekvivalent ke španělskému *trabajar* (česky „pracovat“). Opět se jedná o slovo italského původu, které je neutrální, užívané na denní bázi. Dle výsledků dotazníkového šetření více než polovina respondentů užívá termín *laburar* či *laburo* v neformálním prostředí, např. mezi přáteli či rodinnými příslušníky. 11 % respondentů vůbec ne užívá termín *laburar*. Naopak, užívání výhradně termínu přejatého z italštiny uvádí 9 % respondentů.

Nicméně si dovoluji zdůraznit odpověď, kterou uvedlo 7 % dotazovaných. Ti užívají termín *laburo* či *laburar* jako emfatický výraz, který referuje k nelichotivě většímu množství práce či označuje odpor k práci. Tito respondenti často uváděli „*cuando me quejo*.“⁴⁸

Opět se tedy jedná o lunfardismus, který sice plně nenahrazuje výraz *trabajar*, ale nepojí se k němu žádné stigma. Některými mluvčími je preferován, ale obecně se užívá spíše v běžné neformální komunikaci.

⁴⁸ Když si stěžuji. [PK]

Graf č. 10: Otázka č. 9 se zaměřuje na kontext použití a význam slovesa *chamuyar*

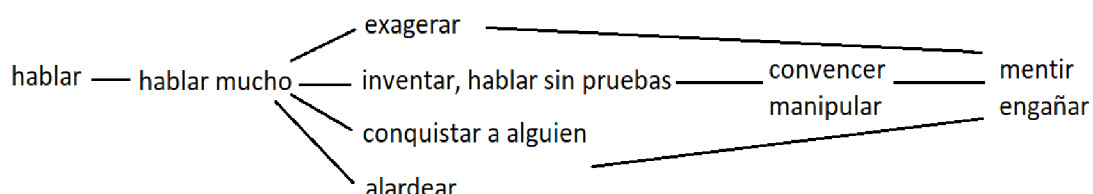
Poměrně překvapivé výsledky přináší otázka otázka č. 9 týkající se použití slovesa *chamuyar*. Při sestavování dotazníku jsem předpokládala, že se jedná o hovorový ekvivalent ke slovesům *hablar* či *conversar* (česky „hovořit, konverzovat“). Nicméně při jedné z prvních konzultací mi Dra. Gabriela Leightonová upřesnila, že se v dnešní době (a zejména mezi mladými mluvčími) používá spíše v souvislosti se získáním partnera, sváděním. Otázku jsem tedy ponechala otevřenou a získala velmi zajímavé výsledky.

Většina respondentů uvedla více významů, proto data přesně neodpovídají počtu 100 respondentů. Rovněž se vyskytla jistá potíž související s otevřenou otázkou, kdy někteří respondenti uvedli pouze význam slovesa, nikoli kontext použití či naopak. Kupříkladu pouze 57 dotazovaných uvedlo kontext použití, přičemž ve všech případech jednalo o neformální prostředí v kruhu přátel či rodiny.

Dále je nutno dodat, že pro mnoho respondentů, minimálně v terénu, bylo v některých případech poměrně náročné vysvětlit podstatu slovesa *chamuyar*. Je tedy třeba brát v úvahu, že se někteří dotazovaní nevyjádřili tak přesně, jak by si přáli, a jejich odpověď nepostihla význam slovesa *chamuyar* tak, jak měli na mysli. Problém spočívá právě ve víceznačnosti výrazu *chamuyar*. Pro upřesnění jsem sestavila obrázek č. 1, který se snaží postihnout propustnost hranice mezi jednotlivými významy slovesa *chamuyar*. Při sestavování grafu č. 10 jsem v některých případech váhala, jaký z uvedených

významů měl respondent na mysli, tudíž tento graf poskytuje přibližný přehled odpovědí, jelikož se některé významy slovesa pohybují takřkajíc v *šedé zóně*, tj. jejich význam není jednoznačný.

Obr. č. 1 zobrazuje propojení významů slovesa *chamuyar*

Pouze devět odpovědí definuje sloveso *chamuyar* ve významu, který jsem měla zpočátku na mysli, tedy konverzovat. Čtyři ze sta dotazovaných upřesnili, že sloveso znamená *hablar mucho* („být upovídáný“, „povídat hodně“). A zde se již dostáváme ke komplikaci, protože *hablar mucho* může pro některé již souviset s flirtováním (např. „*llamar la atención de otra persona a nivel sexual*“⁴⁹, „*conquistar a alguien*“⁵⁰, „*él se la está chamuyendo para seducirla*“⁵¹), pro jiné se sloveso vztahuje k vymýšlení si či zveličování (např. „*hablar sin tener conocimiento del tema*“⁵², „*cuando no es verdadera o no hay conocimiento suficiente sobre el tema*“⁵³). Také může být cílem takového jednání přesvědčování a manipulace: „*El vendedor te está chamuyendo (por ejemplo, alguien que te quiere vender un producto que es malo). Significa decir algo que no es verdad para obtener un beneficio para sí.*“⁵⁴ Mnoho z dotazovaných použilo sloveso *chamuyar* v souvislosti s politikou: „*Ciertos discursos políticos no son fiables porque se percibe que están chamuyendo.*“⁵⁵ S tím se pojí další z podstatných významů slovesa – „lhát“ či „podvést“ (např. *mentir*), který uvedlo 27 respondentů. Z toho důvodu považuji charakter grafu č. 10 spíše za informační přehled jednotlivých významů slovesa, jelikož

⁴⁹ upoutání pozornosti jiné osoby na sexuální úrovni [PK]

⁵⁰ svést někoho [PK]

⁵¹ balil ji, aby ji svedl [PK]

⁵² mluvit bez znalosti tématu [PK]

⁵³ když to není pravda nebo o tom není dostatek znalostí [PK]

⁵⁴ Prodávač“ lakuje, balamutí“ (např. když ti někdo chce prodat nějaký špatný produkt). Znamená to říci něco, co není pravda za účelem vlastního benefitu. [PK]

⁵⁵ Jisté politické diskurzy postrádají důvěryhodnost, protože je vnímáno, že „balamutí, něco zkreslují“. [PK]

v některých případech bylo poměrně nesnadné přesně určit, který z významů respondent zamýšlel.

Z výše uvedených dat tedy můžeme vyvodit závěr, že se jedná o velmi produktivní termín v současné argentinské španělštině. Pouze 14 ze 100 dotazovaných uvedlo, že jej nepoužívá, nicméně to neznamená, že jej neznají (např. „*No uso. Significa seducir con la palabra pero con una mentira o exageración*“⁵⁶). Jedna z odpovědí zněla takto: „*es un lunfardo, no lo utilizo en oración.*“⁵⁷ Souvisí s jistou skutečností, kterou mi zmínil Oscar Conde. Někteří mluvčí tvrdí, že neuvžívají *lunfardo*. Důvody mohou být různé, zejména se z jejich pohledu jedná o vulgární mluvu. Nicméně netuší, že mnohé výrazy, které velmi často užívají, se řadí mezi *lunfardismy*. Tato skutečnost se mi potvrdila několikrát během mého výzkumu. Jednalo se zpravidla o starší generaci uživatelů. Samotné sloveso *chamuyar* pochází z výrazu *caló* – *chamullar*.

Také považuji za důležité uvést výsledky vyhledávání v korpusu, který mi zpřístupnila AAL. Při vyhledávání hesla *chamuyar* se v korpusu vyskytuje mnoho dalších derivovaných výrazů, např. *chamuyera*, *chamuyero*, dále pak *chamuyanding*, ale také emfatické *chamuyeraaa*. Celkový součet počtu všech výskytů termínu *chamuyar* a příbuzných či z něj derivovaných výrazů dosáhl téměř 44 700 výsledků.

Jedná s tedy o exemplární příklad *lunfardismu*, který nejenže se v dnešní době užívá se značnou frekvencí, ale také dochází k modifikaci jak jeho sémantického významu, tak formy. Výstižně tak reflektuje dnešní trendy užívání *lunfardismů*.

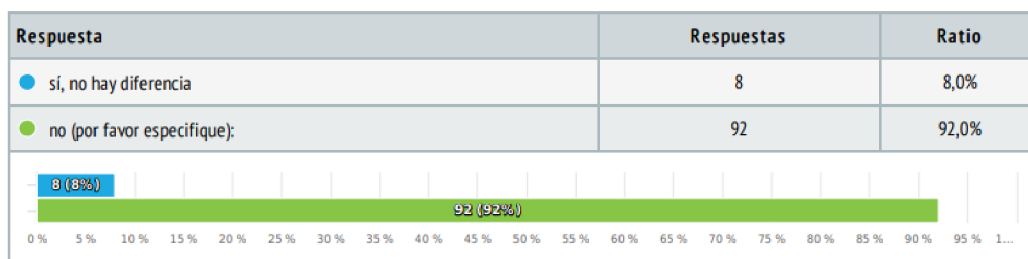
---

⁵⁶ Nepoužívám. Znamená to svádět slovy pomocí lži nebo zveličování. [PK]

⁵⁷ Je to *lunfardo* a to nepoužívám. [PK]

10 Hablando con una persona respetada en una situación formal, ¿usarías la palabra “mina” en lugar de “mujer”?

Elección simple, respuestas 100 x, no respondida 0 x

Graf č. 11: Otázka č. 10 se zaměřuje na vnímání pejorativnosti lunfardismu *mina*

Graf č. 11 dokazuje, že 92 % dotazovaných by ve formálním prostředí nepoužilo termín *mina* (česky „žena“), který je převzat z italštiny. Polootevřená otázka č. 10 rovněž respondentům umožnila specifikovat svou odpověď. Většina z 92 % vnímá termín *mina* jako hanlivý, někteří jej jako pejorativní nehodnotí, ale uvádí, že by jej nepoužili ve formální situaci. Příklady takových odpovědí jsou: „*No, solo usaría mina en una situación informal. Nunca en un trabajo o universidad*“⁵⁸, „*la palabra mina me parece muy despectiva*“⁵⁹, „*me parece vulgar*“⁶⁰, „*‘Mina’ es muy informal y en algunos casos peyorativo*“⁶¹, „*no me parece apropiada*“⁶², „*no, es muy informal.*“⁶³ Rovněž několik mluvčích uvedlo, že termín *mina* nepoužívá nikdy.

Velmi cenným poznatkem, který mi poskytla ředitelka CePEL, Dra. Gabriela Leightonová, je fakt, že termín *mina* nebyl vždy vnímán vulgárně. „*Mi madre o mi suegra lo consideraban como denominación de una mujer muy guapa. ¡Qué mina! ¡Qué mujer hermosa! Pero hoy no es así. Hoy suena despectivo.*“⁶⁴ Dle jejího názoru jsou příčinou feministická hnutí, která přivodila poměrně neutrálnímu výrazu velmi pohrdavý a hanlivý význam.

⁵⁸ Ne, používám slovo *mina* pouze v neformální situaci. Nikdy v práci nebo na univerzitě. [PK]

⁵⁹ Tohle slovo mi připadá velmi hanlivé [PK]

⁶⁰ Připadá mi velmi hanlivé, vulgární. [PK]

⁶¹ *Mina* je velmi neformální, v některých případech pejorativní. [PK]

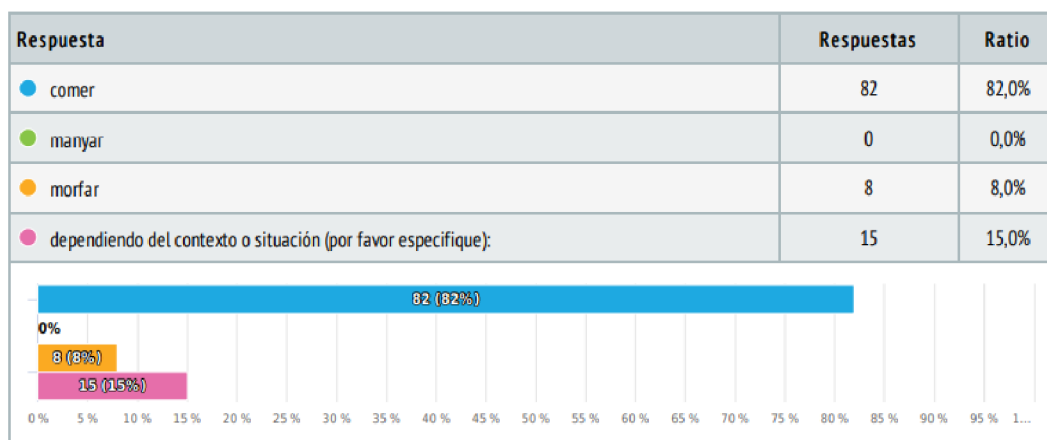
⁶² Nepřipadá mi vhodné. [PK]

⁶³ Ne, je příliš neformální. [PK]

⁶⁴ Moje matka nebo tchyně jej považovaly za pojmenování velmi krásné ženy. Jak nádherná žena! Ale dnes to tak není. Dnes to zní hanlivě. [PK]

11 ¿Preferís decir “comer”, “manyar” o “morfar”?

Elección múltiple, respuestas 100 x, no respondida 0 x

Graf č. 12: Otázka č. 11 se zabývá preferencemi užívání mezi termíny *comer*, *manyar* a *morfar*

Otázka č. 11 se zabývá použitím tří termínů, které lze přeložit jako „jíst“ nebo „sníst“. Předpokladem této otázky byl fakt, že termín *comer* bude nejčastěji užívaný, jelikož se jedná o neutrální slovo. Naproti tomu *manyar* (z italského *mangiare*) či *morfar* (z italského *morfa*) jsou považovány za lunfardismy pocházející z italského žargonu či argotu.

Výsledky dotazníkového šetření hypotézu potvrdily. Výraz *comer* lze použít v jakémkoli kontextu, je naprosto neutrální. Naproti tomu 15 % respondentů, kteří užívají ostatní termíny v závislosti na kontextu, uvedlo na příklad následující odpovědi: „*Comer = para cualquier situación. Morfar = cuando se come mucho o de forma desahogada, lo uso en ambiente informal. Manyar = muy pocas veces,*”⁶⁵ „*entre amigos ‘morfar’*”⁶⁶ „*En mi caso uso más la palabra comer. Pero con amigos o familia puedo usar morfar, especialmente si tengo muchas ganas de comer,*”⁶⁷ „*en el contexto familiar a veces uso*

⁶⁵ *Comer = v jakékoli situaci. Morfar = když někdo jí hodně nebo přehnaně, používám to také v neformálním prostředí. Manyar = zřídka.* [PK]

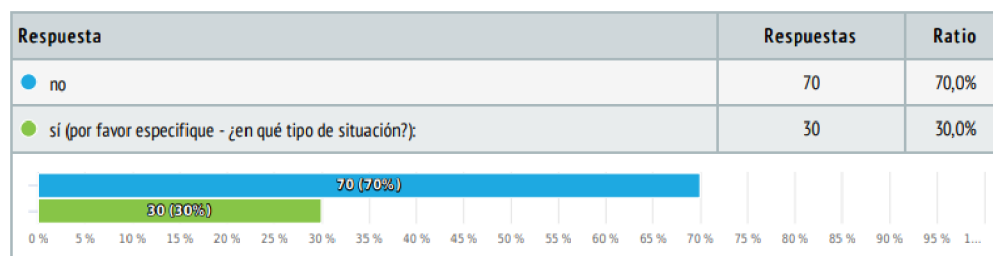
⁶⁶ *mezi přáteli morfar* [PK]

⁶⁷ *V mém případě užívám více slovo comer. Ale s přáteli či rodinou mohu užít morfar, obzvláště pokud mám velký hlad.* [PK]

morfar.⁶⁸ Lunfardismy se tedy v tomto případě užívají méně a výhradně v neformálním prostředí.

12 ¿Decís palabras como “gotán”, “zolcilloncas”, “bolonqui” o “un feca con chele”?

Elección simple, respuestas 100 x, no respondida 0 x

Graf č. 13: Otázka č. 12 reflektuje užívání jevu *vesre*

Jak už bylo uvedeno v podkapitole 5.6.1., *vesre* není v současné době tak produktivní prostředek jako dříve. O tom svědčí i výsledky grafu č. 13, kde 70 % respondentů zodpověděla, že neužívá výše uvedené příklady *vesre*. Ze zbylých 30 % naprostá většina užívá výraz *bolonqui* (*vesre* ke *quilombo*). Nicméně pokud mluvčí užívá tento termín, nutně to neznamená, že chápe podstatu *vesre* či jev jako takový. Mnoho respondentů oslovených osobně ani netušilo, že slovo *bolonqui* je vytvořeno pomocí *vesre* od termínu *quilombo*. Specifikované odpovědi byly tohoto typu: „*Utilizo ese estilo de palabras con amigos o familia o en situaciones informales*,”⁶⁹ „*con amigos, en una charla informal*.”⁷⁰

Rovněž za zmínku stojí dvě následující odpovědi týkající se použití termínu *bolonqui*: „*A veces para agregarle humor al relato y divertir al interlocutor*,”⁷¹ „*uso ‘bolonqui’ y ‘zolcilloncas’ cuando quiero sonar graciosa*.”⁷² Sledujeme tedy motivaci mluvčích uchylujících se k použití termínu *vesre* k dosažení jistého groteskního záměru či odlehčení komunikační situace.

⁶⁸ V rodinném prostředí občas použiju *morfar*. [PK]

⁶⁹ Používám tento typ slov s přáteli, rodinou nebo v neformálních situacích. [PK]

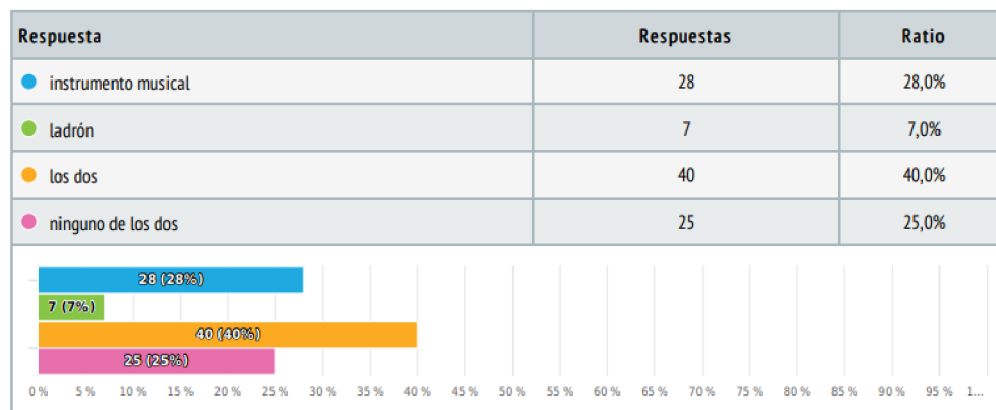
⁷⁰ S přáteli, v neformálním rozhovoru. [PK]

⁷¹ Někdy z legrace, pro pobavení posluchače. [PK]

⁷² Používám *bolonqui* a *zolcilloncas*, když chci znít legračně. [PK]

13 ¿Cuál es el significado de la palabra “campana”?

Elección simple, respuestas 100 x, no respondida 0 x

Graf č. 14: Otázka č. 13 reflektuje význam termínu *campana*

Ve třinácté otázce se snažím analyzovat, zda má dnešní argentinská společnost povědomí o některých výrazech ze zlodějské hantýrky, která byla do určité míry rovněž součástí mluvy *lunfardo*. Termín *campana* lze přeložit jako „zvon“. Nicméně v přeneseném významu ve zlodějském prostředí je sémantický význam pozměněn. Jedná se o označení osoby, která je na stráž a hlídá okolí, zatímco její komplic loupí.

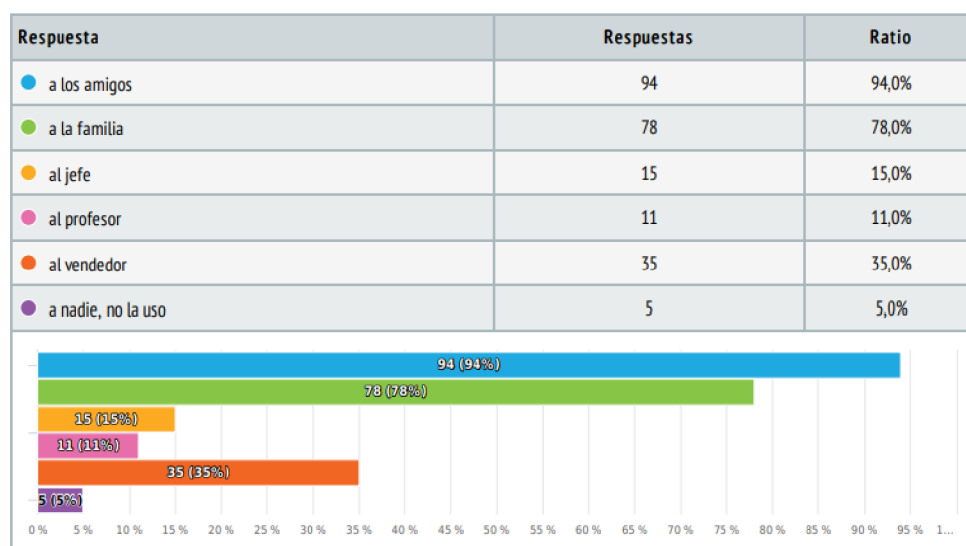
Během dotazníkového šetření jsem si uvědomila jistou komplikaci v souvislosti s touto otázkou, konkrétně formulaci otázky. Mnoho respondentů, ač znali tento přenesený význam slova *campana*, ne zvolili odpověď *ladrón*, jelikož člověka, který hlídá, nepovažují za zloděje. Jeden z respondentů dotazníkového šetření mi tento problém dále specifikoval ze své perspektivy: „ (...) *campana de la iglesia no es un instrumento musical porque entienden de un instrumento musical a la guitarra, a la flauta, algo que puede producir musica y tampoco entienden a ‘campana’ como ladrón. Entonces ponen ‘ninguna de las dos’*. Porque hay diferencia entre ladrón y campana, viste. El ladrón es al que avisa, aunque son lo mismo. Ahí está el problema.“⁷³ Pravděpodobně z tohoto důvodu 25 % respondentů zvolilo poslední možnost „ani jedno“.

⁷³ (...) kostelní zvon není hudební nástroj, protože oni chápou jako hudební nástroj kytaru, flétnu, něco, co může produkovat hudbu, a nechápou *campana* jako zloděje. Proto uvedli „ani jedno“. Protože mezi zlodějem a *campanou* je rozdíl. *Campana* je ten, kdo varuje zloděje, ačkoli jsou totéž. To je ten problém. [PK]

I přes problematickou formulaci a porozumění otázce vidíme, že téměř polovina z dotazovaných je obeznána s druhotným přeneseným významem slova *campana*, který je odvozen ze zlodějské hantýrky v Buenos Aires z počátku 20. století.

14 La frase “¡Qué quilombo!” la dirías: (podés seleccionar varias situaciones)

Elección múltiple, respuestas 100 x, no respondida 0 x

Graf č. 15: Otázka č. 14 reflektuje různé situace pro použití výrazu *¡Qué quilombo!*

Graf č. 15 nám poskytuje přehled kontextu použití výrazu „*¡Qué quilombo!*“. Jedná se o poněkud kontroverzní téma. Na jedné straně jsou mluvčí, kteří se této frázi vyhýbají kvůli jejímu původu, který je obestřen tabu a vulgárními souvislostmi. Dle *Diccionario etimológico de lunfardo* (2019: 273) pochází termín *quilombo* z bantúských jazyků z Angoly „*para designar las poblaciones clandestinas que, a modo de refugios, conformaron los esclavos fugitivos de distintas zonas de Brasil.*“⁷⁴ Původní význam slova byl nevěstinec. Nicméně v dnešní době jej argentinští mluvčí užívají pro vyjádření chaosu, nepořádku či zmatku a původní význam s daným termínem už nespojují. Jedná se nejen o mladší generaci mluvčích, kteří výrazu již nepřisuzují hanlivý význam. V souvislosti s věkovými kategoriemi se neodvažují příliš zobecňovat, jelikož jsem se během distribuce dotazníkových formulářů přesvědčila, že věk není jediným faktorem,

⁷⁴ Pro označení tajných ilegálních populací, které byly jako útočiště pro otroky, kteří uprchli z různých částí Brazílie. [PK]

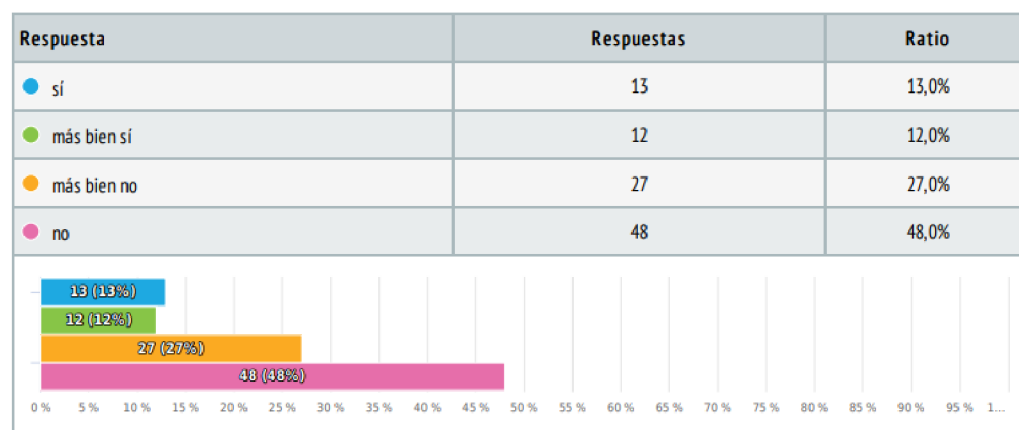
který hraje roli při užití výrazu *quilombo*. V dotazníku 11 respondentů odpovědělo, že by tuto frázi použili v rozhovoru s vyučujícím, z toho tři osoby byly ve věkové kategorii 51–65 let, čtyři osoby v kategorii 36–50 a čtyři osoby ve věku 21–35 let.

94 % z dotazovaných užívá tohoto termínu mezi přáteli a 78 % v rodinném prostředí. Potvrzuje se nám tedy hypotéza, že se jedná o lunfardismus, jehož primární funkce již není pejorativní. Jedná se o hojně užívaný výraz v neformálních komunikačních situacích. 35 ze 100 respondentů zodpovědělo, že by jej užili v rozhovoru s prodávčem, což nám dokazuje, že takovou situaci mluvčí nepovažují za formální.

15 ze 100 dotazovaných by tuto frázi použilo v rozhovoru s nadřízeným a 11 dokonce s vyučujícím. Z těchto údajů usuzujeme, že tendence vyhýbat se slovu *quilombo* v (nejen) neformálních situacích pomalu klesá a stigma, které výraz původně nesl, se pomalu vytrácí.

15 ¿Te parecen las palabras como “chamuyar”, “manyar”, “quilombo” o “fiaca” peyorativas?

Elección simple, respuestas 100 x, no respondida 0 x

Graf č. 16: Otázka č. 15 je zaměřena na vnímání vulgarity termínů *chamuyar*, *manyar*, *quilombo*, *fiaca*

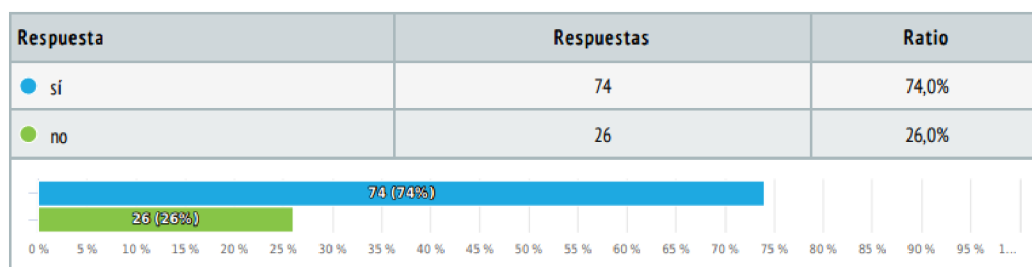
15. otázka dotazníku navazuje na předchozí. Analyzujeme míru vnímání vulgarity v souvislosti s uvedenými slovy: *chamuyar*, *manyar*, *quilombo*, *fiaca*. Tři čtvrtiny respondentů uvedly, že dané výrazy nepovažuje nebo spíše nepovažuje za pejorativní. Pouhých 13 ze 100 dotazovaných ano. Opět se neodvažují zobecňovat, že se tendence upouštění od pejorativního chápání slov týká pouze mladé generace mluvčích. Mezi

dotazovanými, kteří v otázce č. 15 odpověděli kladně, jsou i mluvčí spadající do věkové kategorie 21–35 let. Lze ale říci, že obecná tendence je taková, která již nepřisuzuje těmto výrazům negativní konotaci. Běžně se užívají v neformální komunikaci.

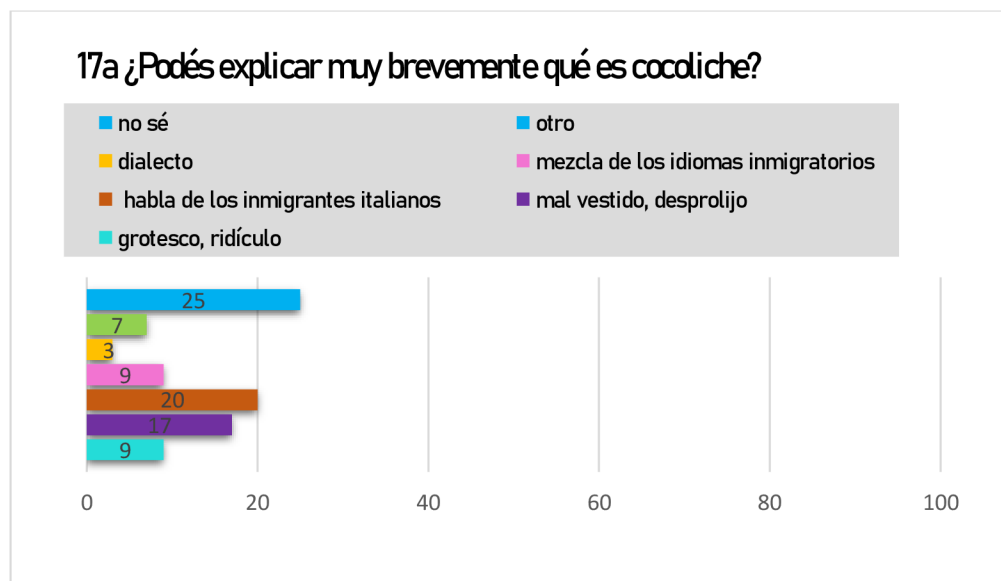
16 ¿Te parece despectivo decir "cuervo" en lugar de "abogado"?

Elección simple, respuestas 100 x, no respondida 0 x

Graf č. 17: Otázka č. 16 reflektuje vnímání pejorativnosti termínu *cuervo* místo *abogado*

Některé lunfardismy mají specifický význam a není tendence jimi plně nahrazovat jejich ekvivalenty z kastilské španělštiny. Takovým příkladem je *cuervo* (česky „havran“), což je přenesený a příznakový výraz k neutrálnímu *abogado* (česky „advokát“). V dotazníku 74 % respondentů odpovědělo, že výrazu *cuervo* přisuzují hanlivý význam. Nicméně z terénního dotazníkového šetření si dovoluji vyvodit závěr, že je termín *cuervo* vnímán spíše groteskně než pejorativně. S respondenty jsme se dohodli, že pokud by se neodvážili termín použít ve formální komunikaci, lze jej chápat jako pejorativní. Přesto považuji za důležité vyzdvihnout jistou odlehčenost vulgarity související s tímto výrazem. Několik respondentů uvedlo, že takto oslovují přátele a známé, jež vykonávají funkci advokátů.

Graf č. 18: Otázka 17a reflektuje význam termínu *cocoliche*

Poslední otázku, která se týká znalosti termínů *cocoliche* a *lunfardo* napříč společnostmi, jsem rozdělila do dvou grafů. Jednalo se o otázku otevřenou, tudíž odpovědi respondentů se lišily a v mnoha případech byly odpovědi neúplné nebo se zaměřovaly pouze na jeden z jevů. Snažila jsem se tedy sestavit dva grafy, každý sledující konkrétní jev. Stejně jako v případě otevřené otázky č. 9, i v této poslední otázce dotazníku mnoho respondentů odpovědělo neúplně nebo poskytlo více významů. Z tohoto důvodu počet odpovědí v grafech č. 18 a 19 neodpovídá celkovému počtu sta respondentů.

V grafu č. 18, ve kterém jsou zaznamenány výsledky týkající se jevu *cocoliche*, si můžeme všimnout, že více než čtvrtina dotazovaných termín *cocoliche* vůbec nezná. Pokud ano, naprostá většina respondentů z terénního šetření mi sdělila, že toto slovo takřka nepoužívá. Užívala jej hlavně starší generace. Termín *cocoliche* jako takový má podle nich více významů, ale obecně popisuje něco groteskního či nekoherentního (např. pokud se někdo obléká neadekvátně a forma ani barvy oblečení spolu neladí). Naprosté minimum dotazovaných osobní formou (zejména prodavači na trhu či v obchodech) věděli, že se jedná o jakousi mluvu spojenou s italskými přistěhovalci. Z toho důvodu usuzuji, že 29 respondentů, kteří zmínili souvislost s imigrací v minulosti, patřilo mezi studenty UNSAM, kteří se pohybují v lingvistických kruzích, a tudíž mají znalost této mluvy. Bod *otro*, tedy „další odpovědi“ nebyly příliš koherentní ani přesné, např:

„Cocoliche es una institución psiquiátrica,“⁷⁵ „cocoliche – frase utilizada por mi abuela en los '80,“⁷⁶ „cocoliche es un termino, hasta donde entiendo, peyorativo orientado hacia las mujeres que se arreglan (maquillan) en exceso, pero aún así muestran una cierta falta de 'estilo' o incluso, de recursos para hacerlo.“⁷⁷ Nicméně poslední uvedený příklad se již přibližuje k odpovědi typu „groteskní“. Z toho důvodu je v některých případech obtížné analyzovat a rozeznat pravý smysl respondentovy odpovědi.

V každém případě je stejně zajímavé sledovat vývoj významu termínu *cocoliche*, podobně jako je tomu v případě slovesa *chamuyar*. Původně termín označoval právě groteskní směsici italštiny a španělštiny, kterou mluvili italští přistěhovalci. Dnes lze tímto spíše archaismem popsat člověka, který se chová nebo vypadá vtipně. Nicméně se již vytratila souvislost se způsobem řeči dané osoby, pouze se koncept „směšnosti“ přesunul na jiný aspekt popisované osoby, tedy zejména chování a styl oblékání.

Graf č. 19: Otázka 17b zabývající se významem termínu *lunfardo*

Graf č. 19 odkazuje ke stejné otázce v dotazníkovém formuláři, pouze je zaměřen na část *lunfardo*. Jak můžeme z grafu odvodit, třetina respondentů odpověděla, že se jedná o mluvu užívanou v neformální komunikaci. Nezanedbatelných 17 dotazovaných

⁷⁵ *Cocoliche* je psychiatrický ústav. [PK]

⁷⁶ *Cocoliche* je fráze užívaná mou babičkou v osmdesátých letech. [PK]

⁷⁷ Pokud tomu dobře rozumím, *cocoliche* je pejorativní výraz zaměřený na ženy, které se příliš líčí, ale přesto vykazují určitý nedostatek „stylu“ či dokonce nedostatek prostředků k jeho dosažení. [PK]

uvádí, že se jedná o mluvu či dialekt typický pro oblast Río de la Plata či přímo Buenos Aires. Přibližně 15 odpovědí uvádí „*no sé qué es*“⁷⁸ či „*no conozco esos términos*.“⁷⁹

12 z odpovědí nespécifikovalo rozlišení termínů *cocoliche* a *lunfardo*, např.: „*Por lo que sé el cocoliche y lunfardo son jerga, mezcla de distintos idiomas que hablaban los inmigrantes cuando llegaron a Argentina,*“⁸⁰ „*Son palabras propias del suburbio. Populares, se hacen conocidas y las repiten en letras de tango y en las ferias de antigüedades.*“⁸¹ Z těchto odpovědí je patrné, že respondenti víceméně tuší, o co se jedná, ale nedovedou s přesností definovat či rozlišit zmiňované termíny.

Důležitým výsledkem dotazníkového šetření je skutečnost, že ačkoli přibližně pět z dotazovaných osob uvádí, že *lunfardo* neuvžívají, není to nutně pravda. Během terénního výzkumu jsem se setkala s mluvčími, kteří opovrhovali mluvou *lunfardo* a považovali ji za velmi vulgární. Avšak sami aktivně některé *lunfardismy* ve svém diskurzu užívají. Tato skutečnost nám tedy dosvědčuje, že někteří argentínští mluvčí nejsou náležitě obeznámeni s fenoménem *lunfardo*.

V neposlední řadě bych chtěla okomentovat čtvrtý typ odpovědi, která chápe *lunfardo* jako řeč kriminálních živlů. Během vyplňování dotazníku osobní formou jsem se setkala s minimem respondentů, kteří by uvedli tuto odpověď. Předpokládala jsem, že tato mylná interpretace termínu *lunfardo* bude více rozšířena.

Závěr 17. otázky je tedy následující: ačkoli spíše starší generace aktivně užívala termín *cocoliche*, již neodkazovala k přechodné řeči přistěhovalých Italů, ale popisovala člověka groteskního, vtipného. Termín *cocoliche* jako takový už nepatří do aktivní slovní zásoby argentinských mluvčích. Naproti tomu fenomén *lunfardo* je napříč společností známější. Většina jej popisuje jako neformální řeč rozšířenou v oblasti Río de la Plata, která má základ ve více jazycích jako důsledek přistěhovalectví uživatelů rozličných mateřských jazyků.

---

⁷⁸ Nevím, co to je. [PK]

⁷⁹ Neznám tyto termíny. [PK]

⁸⁰ Pokud vím, *cocoliche* a *lunfardo* jsou slang, směs různých jazyků, kterými mluvili imigranti přistěhovalí do Argentiny. [PK]

⁸¹ Jsou to slova typická pro oblast předměstí. Stávají se populárními a opakují se v textech tanga a na trzích starožitností. [PK]

6.2 Analýza vybraných lunfardismů v *CORPES XXI*

Dle DRAE je korpus „conjunto lo más extenso y ordenado posible de datos o textos científicos, literarios, etc., que pueden servir de base a una investigación.“⁸²

El Corpus del Español del Siglo XXI (CORPES XXI), sestavený Španělskou královskou akademií, se zaměřuje na užití daných lexikálních výrazů od roku 2001. Snahou je tedy postihnout současný španělský jazyk.

Cílem této části bakalářské práce je dokázat, že vybrané lunfardismy jsou součástí aktivní slovní zásoby mluvčích v laplatské oblasti. V korpusové rešerši, která je pouze komplementární částí k dotazníkovému šetření, představím následující termíny: *quilombo*, *morfar*, *mina* a *laburar*. Tyto výrazy byly vybrány z toho důvodu, že jedná o velmi užívané a obecně známé lunfardismy na území Argentiny.

Data budou v této části práce prezentována formou obrázků, které se skládají z tabulky a grafů převzatých z *CORPES XXI*.

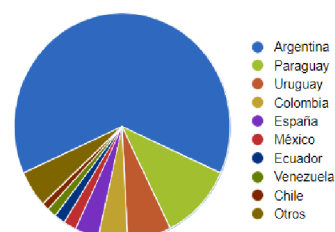
První sledovaný termín, který v korpusu analyzujeme, je výraz *quilombo*. Na obrázku č. 2 můžeme porovnat frekvenci užití v Argentině a v jiných státech, kde korpus zaznamenal užití výrazu. Užití v oblasti Río de la Plata, zejména v Argentině, silně převládá. Poměrně překvapivý závěr přináší obrázek č. 3, který zaznamenává jistý pokles v užívání slova *quilombo* v posledních letech. Nicméně pravdou zůstává, že při návštěvě Argentiny uslyšíte tento výraz s velkou frekvencí.

Distribución País

Pais	Freq	Fnorm. ▾
Argentina	232	7,58
Paraguay	40	5,61
Uruguay	24	2,85
El Salvador	4	0,83
Ecuador	6	0,74
Colombia	16	0,62
República Dominicana	4	0,58
Estados Unidos	2	0,49
Nicaragua	2	0,44
Venezuela	5	0,32

1 - 10 de 17 página: 1 2

Distribución País

Obr. č. 2: Rozšíření výrazu *quilombo* v hispanofonních zemích

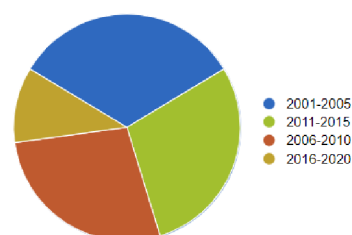
⁸² Nejrozsáhlejší a nejuspořádanější soubor vědeckých, literárních, atd. údajů nebo textů, které lze použít jako základ pro výzkum. [PK]

Distribución Período

Período	Freq	Fnorm.
2001-2005	76	8,57
2011-2015	67	7,85
2006-2010	64	7,75
2016-2020	25	5,04

1 - 4 de 4 página: 1

Distribución Período

Obr. č. 3: Rozšíření výrazu *quilombo* v závislosti na čase

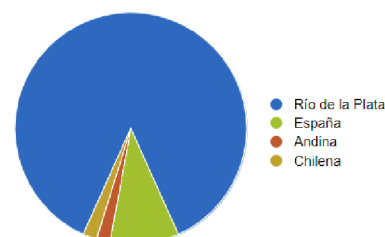
Dalším výrazem, který jsem vyhledala v *CORPES XXI*, byl termín *morfar*. Dle výsledku vyhledávání v korpusu se jedná o termín užívaný zcela exkluzivně v laplatské oblasti a z velké části v Argentině (obr. č. 4). Na pátém obrázku je znázorněn graf kontextu použití tohoto termínu. Můžeme odvodit, že se jedná o minimálně formální kontext, např. se zde vůbec nevyskytuje oddíl *académico*. Korpusová rešerše tedy potvrzuje, že se jedná o hovorový výraz užívaný zejména v neformálních situacích.

Distribución Zona

Zona	Freq	Fnorm.
Río de la Plata	45	0,97
España	5	0,04
Andina	1	0,03
Chilena	1	0,04

1 - 4 de 4 página: 1

Distribución Zona

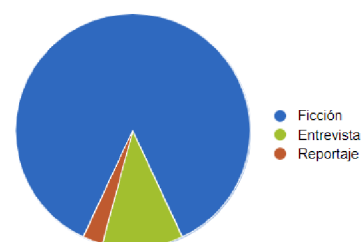
Obr. č. 4: Rozšíření výrazu *morfar* v závislosti na území

Distribución Tipología

Tipología	Freq	Fnorm.
Ficción	31	2,30
Entrevista	4	2,94
Reportaje	1	0,41

1 - 3 de 3 página: 1

Distribución Tipología

Obr. č. 5: Rozšíření výrazu *morfar* v závislosti na kontextu použití

Výraz *mina* je, jak můžeme vidět na obr. č. 6, taktéž užíván v oblasti Río de la Plata.

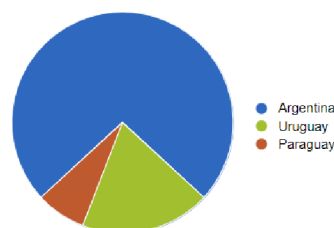
Na obrázku č. 7 posléze sledujeme kontext použití daného termínu – daleko méně se termín vyskytuje ve formálním prostředí, kde je na místě použit standardní neutrální ekvivalent. Závěr vyhledávání je tedy obdobný jako v případě termínu *morfar* – termín *mina* je užíván zejména v neformálním kontextu.

Distribución País

País	Freq	Fnorm.
Argentina	950	31,05
Uruguay	245	29,17
Paraguay	94	13,19

1 - 3 de 3 página: 1

Distribución País

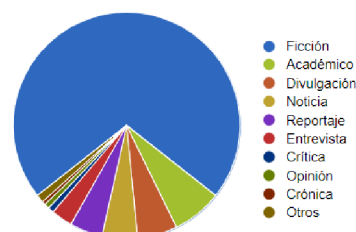
Obr. č. 6: Rozšíření výrazu *mina* v závislosti na území

Distribución Tipología

Tipología	Freq	Fnorm.
Ficción	697	51,82
Académico	70	18,84
Divulgación	56	14,31
Noticia	49	12,11
Reportaje	46	18,94
Entrevista	30	22,10
Crítica	8	13,63
Opinión	7	9,41
Crónica	5	18,77
Blog	2	42,20

1 - 10 de 18 página: 1 2

Distribución Tipología

Obr. č. 7: Rozšíření výrazu *mina* v závislosti na kontextu použití

Poslední sledovaný termín v rámci korpusového vyhledávání je sloveso *laburar*. Zeměmi výskytu dle korpusu jsou Argentina, Uruguay a Paraguay, kdy opět zcela převažuje Argentina (obr. č. 8). Obr. č. 9 znázorňuje graf distribuce použití tohoto slovesa v závislosti na čase. Dle uvedených dat můžeme vidět, že se jedná o poměrně produktivní

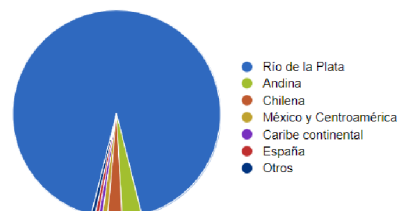
výraz za poslední dvě desetiletí a rozhodně se nejedná o příklad italianismu, který by se z argentinské španělštiny vytrácel.

Distribución Zona

Zona	Freq	Fnorm.
Río de la Plata	330	7,15
Andina	11	0,40
Chilena	8	0,39
México y Centroamérica	3	0,04
Caribe continental	2	0,04
España	2	0,01
Antillas	1	0,04
Estados Unidos	1	0,24

1 - 8 de 8 página: 1

Distribución Zona

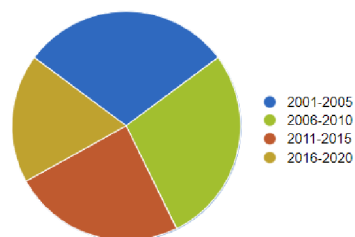
Obr. č. 8: Rozšíření výrazu *laburar* v závislosti na území

Distribución Período

Período	Freq	Fnorm.
2001-2005	98	6,99
2006-2010	92	6,98
2011-2015	80	6,72
2016-2020	60	8,53

1 - 4 de 4 página: 1

Distribución Período

Obr. č. 9: Rozšíření výrazu *laburar* v závislosti na časovém období

Z výše uvedených vyhledávání se nám tedy víceméně potvrzují výsledky dotazníkového šetření. Vyhledávané termíny se vyskytují převážně v oblasti Río de la Plata, z větší části v Argentině. Dále se jedná o výrazy užívané v posledních dvou desetiletích a to zejména v kontextu jiném než akademickém či profesionálním.

Nicméně je třeba dodat, že v korpus *CORPES XXI* chybí data v zastoupení ústní formy argentinské španělštiny. Z tohoto důvodu v něm v současné chvíli neexistují výsledky vyhledávání pro některé velmi užívané výrazy mluvené španělštiny v Argentině, např. *bolonqui*.

7 Glosář lunfardismů

V níže uvedeném glosáři jsou blíže popsány vybrané lunfardismy. Primárním cílem glosáře bylo uvést lunfardismy, které se v současnosti užívají ve velké míře mezi uživateli argentinské španělštiny. Nicméně považuji za důležité zmínit rovněž termíny, které, ač momentálně netvoří aktivní slovní zásobu argentinských mluvčích, byly v minulosti neodmyslitelnou součástí mluvy *lunfardo* (např. *gotán*).

Glosář byl sestaven zejména na základě *Diccionario etimológico del lunfardo*, jehož autorem je Oscar Conde (2019). Slovník byl hlavním zdrojem pro získání informací etymologického charakteru jednotlivých výrazů a ověření, že daný výraz lze klasifikovat jako lunfardismus. Dále jsem si aktuální používání lunfardismů ověřila jak z výsledků dotazníkového šetření, tak pomocí rozhovorů s argentinskými respondenty během terénní části výzkumu v souvislosti s jejich vlastním užíváním lunfardismů. Nicméně poslední zmiňovaný fakt se může napříč spektrem společnosti lišit v souvislosti s intraindividuální variací. Z toho důvodu jsem při výběru hesel do glosáře své práce rovněž zohlednila kvantitativní data z korpusu, který mi poskytla *Academia Argentina de Letras* (AAL). Jedná se o korpus dosud nevydaný a sestavený na základě počtu použití jednotlivých výrazů na platformě Twitter s ohledem na jednotlivé provincie Argentiny. Korpus jsem tedy využila k ověření aktuálního užití vybraných termínů.

Etymologický glosář lunfardismů tak vznikl propojením informací získaných z *Diccionario etimológico del lunfardo*, dotazníkového šetření, autentických rozhovorů s argentinskými mluvčími, dat z korpusu poskytnutého AAL a v neposlední řadě díky konzultacím s akademiky zabývajícími se lingvistikou a fenoménem *lunfardo*.

V levém sloupci glosáře se nachází konkrétní lunfardismy, jejichž etymologický význam je blíže specifikován ve sloupci následujícím. Rovněž považuji za důležité zmínit ke každému výrazu standardní ekvivalent v *castellano* a český překlad.

Lunfardismus	Etymologie	Synonymum	Český ekvivalent
<i>Batidor</i>	Odvozeno z italského slangového výrazu <i>battere</i> – „říci“.	1. Chivata	1. Donašeč, udavač
<i>Bolonqui</i>	<i>Vesre ke quilombo</i>	viz níže – <i>quilombo</i>	
<i>Bulín</i> (také <i>bolin</i>)	Etymologie je poněkud nejistá. Termín může být odvozen od otvorů vytvořených ve stěně k zahníždění holubů (z francouzského <i>boulin</i>). Termín mohl být rovněž převzat z italského slangu <i>bolín/bulín</i> – „postel“.	1. Habitación 2. Habitación utilizada para las citas amorosas.	1. Pokoj, místnost 2. Pokoj pro milostné schůzky
<i>Campana</i>	Z janovského <i>stâ de campanna</i> – být na stráži, pozorovat	1. Ayudante del ladrón que vigila el lugar del robo.	1. Pomocník zloděje, který je na stráži
<i>Cana</i>	Z benátského <i>incanear</i> – zamknout, spoutat. Rovněž lze také odvodit z termínu argotu <i>canne</i> – policejní dozor, uvěznění.	1. Cárcel (en cana) 2. Policía	1. Vězení 2. Policista, strážník
<i>Chabón</i>	Ze španělského <i>chambón</i> – nemotorný.	1. Torpe 2. Tío	1. Nešika, nemotora 2. Chlapík
<i>Chamuyar</i> (také <i>chamullar</i>)	Ze španělského slangu <i>chamullar</i> – povídat, říci.	1. Conversar, hablar 2. Intentar conquistar a una mujer o un hombre.	1. Konverzovat, hovořit, kecat 2. Pokusit se sbalit ženu či muže.

		3. Inventar, exagerar 4. Mentir	3. Vymýšlet si, zveličovat, kecat 4. Lhát, kecat
<i>Chanta</i> (také <i>chantapufi</i>)	<i>Ciantapuffi</i> v janovském dialektu označovalo osobu, která nesplácela či nebyla schopna splácet dluhy.	1. Persona poco confiable 2. Insolvente	1. Nedůvěryhodný člověk 2. Dlužník
<i>Chucho</i>	Kečuánské <i>chujchu</i> referuje ke strachu ze zimy. Dále <i>chuchu</i> (považováno za amerikanismus) – zimnice.	1. Miedo	1. Strach
<i>Cocoliche</i>	Mluva italských přistěhovalců na začátku 20. století, kteří mísili svůj rodný jazyk se španělštinou. Zpravidla se jednalo o komickou mluvu. Pochází ze jména <i>Cuccoliccio</i> – divadelní postava znázorňující mluvu Italů.	1. Jerga híbrida 2. Italiano 3. Algo incoherente 4. Grotesco	1. Přechodná mluva přistěhovalých Italů 2. Ital mluvící <i>cocoliche</i> 3. Neladící, nekoherentní 4. Směšný
<i>Fiaca</i>	Z italského <i>fiacca</i> : nechuť	1. Holganza, desgano 2. Persona perezosa	1. Lenost, nechut', zahálčivost 2. Lenocho
<i>Fulero</i>	Z <i>germania</i> (španělský vězeňský slang) <i>ful</i> – falešný, nepravý.	1. Falso 2. Feo, de mala calidad	1. Falešný, nepravý 2. Nelibý, ošklivý, nekvalitní

<i>Gil</i>	Ze španělského <i>gili</i> – hloupý, od kterého je rovněž odvozeno i příjmení <i>Gil</i> .	1. Tonto 2. Víctima de una estafa	1. Hloupý 2. Oběť podvodu
<i>Gotán</i>	<i>Vesre z tango.</i>		
<i>Guita</i>	Ze španělského <i>guita</i> – hotovost.	1. Centavo, dinero	1. Drobné peníze, peníze obecně
<i>Laburar</i>	Z italského termínu pro sloveso pracovat – <i>lavorare</i> .	1. Trabajar	1. Pracovat
<i>Mina</i>	Převzato z italského slangového výrazu označujícího ženu – <i>mina</i> .	1. Mujer	1. Žena
<i>Milonga</i>	Termín původem z bantuských jazyků z Angoly – <i>milonga</i> (slova).	1. Tango 2. Tonada o composición musical popular del Río de la Plata.	1. Tango 2. Popěvek či melodie populární v oblasti Río de la Plata.
<i>Morfar</i>	Pravděpodobně z italského termínu <i>morfa</i> , který je dále převzatý z italského argotu <i>morfiller</i> : jíst, konzumovat.	1. Comer	2. Jíst, konzumovat, „žrát“
<i>Macana</i>	Převzato z amerikanismu <i>macana</i> , který pochází z domorodého taínského termínu pro mačetu.	1. Mentira 2. Contrariedad 3. Lío, problema	1. Lež 2. Rozpor, nesoulad 3. Malér
<i>Ortiba</i>	<i>Vesre k batidor.</i>	viz <i>batidor</i>	

<i>Quilombo</i>	Z <i>quilombo</i> pocházející z bantuských jazyků. Termín odkazuje ke skrytým útočištím poskytnutým otrokům v Brazílii v 18. století.	1. Prostíbulo 2. Desorden, lío	1. Nevěstinec 2. Chaos, zmatek, nepořádek
<i>Tango</i>	Termín pochází z afrických jazyků a původně označoval místo či prostor k tanci (<i>tango</i>).	1. Danza popular surgida en el Río de la Plata 2. Canción popular del Río de la Plata.	1. Oblíbený tanec pocházející z laplatské oblasti. 2. Oblíbené písně pocházející z téže oblasti.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo nejdříve teoreticky postihnout fenomény *cocoliche*, *lunfardo* a posléze je charakterizovat v rámci užívání v současné argentinské španělštině.

V souvislosti s přechodnou mluvou *cocoliche* jsem narazila na terminologický problém související s klasifikací *cocoliche* v rámci jazykovědy. Nelze tvrdit, že se jedná o příklad pidžin jazyka z několika důvodů. Za prvé nedocházelo ke zjednodušení větných struktur. Za druhé byla tato mluva užívaná pouze ze strany přistěhovalých Italů, nikoli Argentinců samých. Nejednalo se tedy o vzájemně užívanou mluvu. Za třetí neexistovala jednotná forma *cocoliche* z důvodu různorodosti italských dialektů, které se velmi lišily. V neposlední řadě měla mluva *cocoliche* charakter postupného vývoje, který se stále více přibližoval španělštině, což byl hlavní cíl uživatelů *cocoliche* z důvodu prestiže španělštiny jako oficiálního jazyka v Argentině. Různorodost italských dialektů neumožňovala přistěhovalcům z této oblasti vytvořit školy či uzavřené komunity, protože si jednoduše nerozuměli. K osvojení španělštiny tedy přispěl další faktor, identita – být součástí komunity.

Cocoliche taktéž nemůžeme klasifikovat jako kreolský jazyk, jelikož postrádá jistou strukturu a pravidelnost, ačkoli byla tato mluva pro některé generace prakticky mateřským jazykem. Z těchto důvodů jsem usoudila, že se *cocoliche* nedá zařadit mezi příklady pidžinu či kreolských jazyků, pouze vykazuje některé charakteristiky těchto jevů.

Ačkoli mluva *cocoliche* je již poměrně vzácným jevem na území dnešní Argentiny, některé výrazy této mluvy se staly součástí argentinské španělštiny (např. *pibe*, *muzzarella*, *laburar*). Během terénní části dotazníkového šetření mnoho respondentů potvrdilo, že se kromě ustálených italianismů nové zpravidla neuvívají (např. *cuore* místo *corazón*). Jedná se o mluvu poetickou či archaickou. Fontanellová de Weinberg, Oscar Conde a Giovanni Meo-Zilio jsou odborníci, z jejichž publikací jsem primárně čerpala v této části bakalářské práce.

Přesvědčila jsem se, že klasifikovat *lunfardo* je také poměrně nelehký úkol. S jistotou se nejedná o jazyk, protože vykazuje charakteristiky spíše lexikálního charakteru (zejména slovesa a podstatná jména). Chybné by bylo determinovat *lunfardo* jako buenosaireského dialekt, protože se dnes jedná o jev rozšířený po celé Argentině.

Nicméně je pravda, že *lunfardo* je mluva nejtypičtější pro mluvu *porteños*, tedy obyvatel Buenos Aires. Důležitým poznatkem mé práce je ověření, že v případě fenoménu *lunfardo* se nejedná o zlodějskou hantýrku či mluvu kriminálních živlů. Ačkoli některé lexikální výrazy mají původ ve zlodějském argotu (např. *campana*), není to primární zdroj lexika této mluvy. *Lunfardo* je původem mluva nižších vrstev Buenos Aires (mezi nimiž se nacházeli i zloději), která má základ v jazycích přistěhovalců (např. v italštině francouzštině, portugalštině nebo afrických jazycích). Dle výsledků dotazníkového šetření si je většina respondentů vědoma používání slovní zásoby *lunfarda* a přizpůsobuje charakter své mluvy typu komunikační situace.

Dalším předmětem mé práce bylo určit podstatu jevu *vesre*, který úzce souvisí s mluvou *lunfardo*, a užívání tohoto fenoménu v současné argentinské španělštině. Dle výsledků empirické části i názorů odborníků se již nejedná o produktivní prostředek slovo tvorby, nicméně některé výrazy typu *al revés* se stále užívají (např. *bolonqui*).

V současnosti jsou jisté *lunfardismy* rozšířeny po celé Argentině, a to zejména díky kultuře tanga, ale také z důvodu interní migrace v Argentině a jistému prestižnímu postavení Buenos Aires v rámci celé země.

Během druhé poloviny minulého století se s již zmíněným rozvojem kultury tanga stalo *lunfardo* populární a v dnešní době již netvoří mluvu pouze nižších vrstev společnosti. Již se nejedná o varietu diastratickou, jako spíše diafazickou. Argentinští mluvčí napříč téměř všemi vrstvami společnosti užívají mluvu *lunfardo* s ohledem na charakter komunikační situace. Typicky se jedná neformální kontexty v kruhu přátel či rodiny. Nicméně v současnosti řada *lunfardismů* postupně ztrácí rysy neformálnosti či vulgarity a proniká do komunikačních situací formálnějšího typu (např. rozhovor s nadřízeným či vyučujícím). Na tuto tendenci poukázaly výsledky dotazníkového šetření (např. použití výrazu *quilombo*).

V rámci této bakalářské práce jsem se také zabývala současnými tendencemi používání *lunfardismů*. V dnešní době je slovní zásoba *lunfarda* obohacována o výrazy převzaté z angličtiny (např. *luquear*) nebo nové formy lexikálních termínů na základě paronomázie (např. *mattioli* nahrazující *maté*). Také sledujeme modifikace sémantického významu slov (např. *chamuyar*), změny formy slov (např. *kilombo* místo *quilombo*) a změnu na úrovni kontextu použití v souvislosti s mírou vulgarity termínu – např. výraz *mina* se dnes chápe spíše pejorativně. Naproti tomu u výrazu *chabón* sledujeme opačnou

tendenci, kdy slovo postrádá příznak vulgarity. Součástí práce je také rozlišení lunfardismů, anglicismů, amerikanismů a internacionalismů na základě teorie Oscara Condeho.

Současné změny související s užíváním lunfardismů nebo obohacováním slovní zásoby lunfarda jsou úzce spojeny s hudební kulturou typu *trap*, či *cumbia*. Nemalý podíl tvoří i vliv sociálních sítí a médií.

Empirická část této práce byla vypracována formou analýzy výsledků dotazníkového šetření a korpusové rešerše v *CORPES XXI*, při nichž jsem ověřila získané poznatky uvedené v předchozí části bakalářské práce a analyzovala použití vybraných lunfardismů. Na příklad jsem došla k zajímavému závěru týkajícího se poměrně produktivního slovesa *chamuyar* a množství jeho významů, které jsou navzájem propojeny (*hablar, hablar mucho, hablar sin pruebas, manipular, conquistar, mentir* či *engañar*). Rovněž jsem sledovala užívání některých termínů, které mají původ v mluvě *cocoliche* (*pibe, laburar*). V neposlední řadě byly shrnuty znalosti respondentů týkající se významů termínů *cocoliche* a *lunfardo*.

Díky osobnímu kontaktu s argentinskými mluvčími jsem měla možnost zeptat se na jejich vlastní vnímání a užívání lunfardismů. Získala jsem tak cenná introspektivní data, která mi pomohla nejen lépe postihnout závěry empirické části, ale také pochopit argentinskou mentalitu a jazykovou situaci v této zemi.

Závěrem bych shrnula, že užívání lunfardismů je v současnosti na vzestupu a jedná se o neodmyslitelnou část argentinské španělštiny. *Lunfardo* se již klasifikuje jako varieta diafazická, nikoli diastratická, a užívá se zejména v neformálních komunikačních situacích. V souvislosti s lunfardismy jsem nastínila současné tendence a změny související s okolními vlivy a vývojem jazyka. V zásadě věřím, že bylo dosaženo sledovaných cílů této bakalářské práce.

Resumen

El objetivo principal de esta tesina de grado es, en primer lugar, caracterizar los fenómenos del *cocoliche*, el *lunfardo*, y los fenómenos relacionados, y analizar el uso del léxico lunfardesco en el discurso de los argentinos hoy en día.

Ha ocurrido un problema terminológico en relación con el habla transitoria conocida como *cocoliche*, o sea, con la clasificación del *cocoliche* dentro del sistema lingüístico. Por varias razones no se trata de un ejemplo del pidgin. Primero, no se producía la simplificación de la estructura oracional. Segundo, se trataba de un habla utilizada solo por parte de los inmigrantes italianos, no por los propios argentinos, ni en contacto mutuo. Tercero, no existía una forma unitaria del *cocoliche* a causa de las grandes diferencias entre los diversos dialectos italianos. Por último, pero no menos importante, debe mencionarse el carácter de la evolución gradual del *cocoliche*. La meta de los italianos era aproximarse al español lo más posible por el prestigio del español como el idioma oficial de Argentina. Los dialectos italianos eran tan distintos que no era posible para los inmigrantes formar las comunidades autónomas o cerradas, ni colegios italianos. De ahí que hubiera otra meta para los italianos relacionada al aprendizaje del español – ser parte de la comunidad.

Aunque el *cocoliche* era una lengua prácticamente materna para algunos hablantes, tampoco se puede clasificar como una lengua criolla debido a falta de la fijeza y la regularidad. Por todas estas razones he decidido no clasificar el *cocoliche* como el idioma de pidgin ni la lengua criolla, a pesar de que demuestra algunos rasgos típicos de los dos tipos del lenguaje.

El habla del *cocoliche* como tal casi desapareció en Argentina. Sin embargo, algunas palabras se convirtieron en una parte indisociable del español argentino (por ejemplo *pibe*, *muzzarella*, *laburar*). Los encuestados me comprobaron que generalmente los italianismos no se utilizan, salvo las expresiones fijadas (por ejemplo, *cuore* en lugar de *corazón*). Sin embargo, se trata de un lenguaje poético o arcaico. Las fuentes primarias para resolver esa problemática fueron las publicaciones de Oscar Conde, Fontanella de Weinberg y Giovanni Meo-Zilio.

En la segunda parte hemos confirmado que la clasificación del *lunfardo* tampoco es una tarea fácil. Como demuestran los rasgos de carácter léxico (sobre todo los verbos y los nombres sustantivos), seguramente no se trata de una lengua. Tampoco se puede

considerar con dialecto bonarense, porque hoy en día es una habla difundida en todo el territorio de Argentina. No obstante, *lunfardo* es un habla nacida y típica del puerto de Buenos Aires – es un habla de los *porteños*. La parte esencial de mi trabajo es la comprobación de que el *lunfardo* no es una jerga delictiva o tumbera. Aunque está demostrado que ciertos términos tienen origen en el habla de los ladrones (por ejemplo, la palabra *campana*), no es la fuente principal del léxico lunfardesco. Al principio, el *lunfardo* era un habla de la gente de las clases bajas y de las sociedades marginales de Buenos Aires. El origen de esa habla está basado en los idiomas inmigratorios (por ejemplo, el italiano, el francés, el portugués, las lenguas bantúes). Según los resultados del cuestionario, la mayoría de los hablantes se dan cuenta de que hablan con palabras lunfardescas en ciertas situaciones de comunicación.

De igual forma, hay que analizar el uso del *vesre*, un fenómeno relacionado con el *lunfardo*. Según los resultados de la parte empírica y a opiniones de los expertos, el *vesre* no es un recurso muy productivo en el habla de los argentinos de hoy. Por otro lado, existen ciertas palabras formadas de manera *al revés* que se emplean muy frecuentemente en el habla de los argentinos, por ejemplo, *bolonqui*. Sin embargo, está demostrado que la mayoría de los hablantes no se dan cuenta de que se trata de un ejemplo del *vesre*.

Hoy en día hay muchos lunfardismos difundidos por el territorio de Argentina. Primero, por la popularidad de la cultura del tango. Sin embargo, un papel importante lo tiene también la migración interna en Argentina. Como la ciudad de Buenos Aires posee cierto prestigio como el centro del país, la influencia del habla bonarense es significativa.

Como ya he mencionado, los lunfardismos se popularizaron especialmente por medio de las letras del tango. Por lo tanto, el *lunfardo* no es un habla de las clases bajas. Se trata de una variedad diafásica, no diastrática. Todas las clases de la sociedad argentina utilizan los lunfardismos en cuanto al carácter del contexto del habla. Generalmente, se emplean en situaciones familiares o informales (por ejemplo, hablando con los amigos o con la familia). No obstante, existen tales lunfardismos que totalmente perdieron el matiz vulgar, incluso informal, y hoy en día están penetrando a la comunicación formal. Por ejemplo, según los resultados del cuestionario, los argentinos empiezan a utilizar la palabra *quilombo* en los diálogos con sus jefes o profesores.

Parte de esta tesina es también observar las tendencias actuales de los lunfardismos. Una de ellas es, indudablemente, la influencia del inglés. Al español

argentino entran palabras del inglés que en el territorio de Argentina suelen adoptar cambios ortográficos o de pronunciación (por ejemplo, *luquear*). En lo que se refiere a la distinción de los anglicismos, internacionalismos, americanismos y lunfardismos, la autora de esta tesis ha decidido adoptar la teoría presentada por Oscar Conde. Además, entre los lunfardismos actuales aparecen los nuevos formados por medio de paronomasia (por ejemplo, *matioli* en lugar de *maté*) o se extiende o reduce el significado de los lunfardismos ya conocidos (por ejemplo *chamuyar*). Asimismo, pueden observarse los cambios de matiz de los lunfardismos – de una palabra vulgar a una neutral (*chabón*) o al revés (*mina*).

En lo que se refiere a la difusión de los lunfardismos hoy en día, ya no se refieren a las letras del tango, sino a la música de *trap*, o *cumbia*. Un papel bastante importante tienen las redes sociales.

En cuanto a la parte empírica, por medio de los cuestionarios y las búsquedas en el *CORPES XXI*, la autora de esta tesina ha comprobado el conocimiento presentado en la parte anterior y ha analizado más detalladamente ciertos lunfardismos. Una de las conclusiones se refiere a varios significados correlacionados de la palabra *chamuyar*. Asimismo, se ha observado el conocimiento general de los términos *cocoliche* y *lunfardo* o el uso de italianismos del *cocoliche* (por ejemplo, *pibe*, *laburar*).

Además, hablando con los encuestados cara a cara, preguntándoles sobre su uso personal de los lunfardismos y sus opiniones, la autora ha obtenido los datos introspectivos muy valiosos no solamente para llegar a las conclusiones finales, sino también para entender la mentalidad argentina y la situación lingüística en el país.

En conclusión, el uso de los lunfardismos está aumentando y tiene un papel muy importante en el español argentino. El *lunfardo* tiene carácter de una variedad diafásica y se trata de un fenómeno empleado sobre todo en los contextos informales. Sin embargo, el idioma no es estático – las influencias, los cambios y las nuevas tendencias afectan los lunfardismos, por ejemplo, el cambio de matiz de los lunfardismos, su forma o el uso en los contextos formales. En esencia, creo que se han alcanzado los objetivos previstos en esta tesis de grado.

Seznam použité literatury

1. CONDE, O. (2009). El lunfardo y el cocoliche. Conferencia pronunciada el 3 de abril de 2009 en la Facultad de Ciencias Sociales de la UNLZ.
2. CONDE, O. (2010). El lunfardo en la literatura argentina. *Gramma*, Vol. 21, No. 47, 1-21.
3. CONDE, O. (2014). *Diccionario etimológico del lunfardo*. Buenos Aires: Taurus.
4. CONDE, O. (2016). La Pervivencia de los Italianismo en el Español Rioplatense. *Gramma*, No. 57, 83–89.
5. ČERMÁK, F. (2007). *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Praha: Karolinum.
6. ČERNÝ, J. (2014). Španělština v Argentině. In: Hingarová, V. a Nemrava, D. (eds.), *Argentina napříč obory: současné pohledy* (s. 67– 89). Olomouc: Univerzita Palackého.
7. DELLEPIANE, A. (1894). *El idioma del delito*. Buenos Aires: Florida 314, Arnoldo Moren.
8. DUMAS, B. K. a LIGHTER, J. (1978). Is Slang a Word for Linguists? *American Speech*, Vol. 53, No. 1, 5–17.
9. JÁNSKÁ, E. (2014). Vývoj mezinárodní migrace v Argentině od poloviny 19. do začátku 21. století. In: Hingarová, V. a Nemrava, D. (eds.), *Argentina napříč obory: současné pohledy* (s. 137–156). Olomouc: Univerzita Palackého.
10. FISHMAN, J. A. (1967). Bilingualism with and without diglossia; diglossia with and without bilingualism. *Journal of Social Issues*, Vol. 23, No. 2, 29–38.
11. FISHMAN, J. A. (1965). What Language to Whom and When? *La Linguistique*, Vol. 1, No. 2, 67–88.
12. FERGUSON, C. A. (1959). Diglossia. *Word*, Vol. 15, 325–340.
13. FOERSTER, N. a STEADMAN, J. M., Jr. (1941). *Writing and Thinking: A Handbook of Composition and Revision*. Boston: Houghton Mifflin.
14. FONTANELLA DE WEINBERG, M. (1996). Contacto lingüístico: lenguas inmigratorias. *Signo y seña*, No. 6, 437–457.
15. FONTANELLA DE WEINBERG, M. a DONNI DE MIRANDE, N. (2000). *El español de la Argentina y sus variedades regionales*. Buenos Aires: Edicial.
16. GIDDENS, A. (1989). *Sociology*. Cambridge: Polity.
17. HAERI, N. (1997). *The Sociolinguistic Market of Cairo: Gender, Class and Education*. London – New York: Kegan Paul.

18. HAMEL, R. E. (2015). Language policy and ideology in Latin America. In: Bayley, R., Cameron, R. a Lucas, C. (eds.), *The Oxford handbook of sociolinguistics* (s. 609–628). Oxford: Oxford University Press.
19. HODGES, J. C. a WHITTEN, M. E. (1967). *Harbrace College Handbook*. New York: Harcourt Brace and World.
20. HOLM, J. (2000). *An introduction to pidgins and creoles*. Cambridge: Cambridge University Press.
21. CHALUPA, J. (1999). *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
22. KABATEK, J. (2015). Wordplay and Discourse Traditions. In: Zirker, A. a Winter-Froemel, E. (eds.), *Wordplay and Metalinguistic / Metadiscursive Reflection: Authors, Contexts, Techniques, and Meta-Reflection*, (s. 213–228). Berlin/Boston: Walter de Gruyter GmbH.
23. LASTRA, Y. (1992a). Diversidad lingüística. In: Lastra, Y. (eds), *Sociolingüística Para Hispanoamericanos: Una Introducción* (s. 27–64). El Colegio de Mexico.
24. LASTRA, Y. (1992b). Pidgins y criollos. In: Lastra, Y. (eds.), *Sociolingüística Para Hispanoamericanos: Una Introducción* (s. 227–272). El Colegio de Mexico.
25. LIPSKI, J. M. (2014). *El español de América*. Madrid: Cátedra, 2014.
26. LÓPEZ MORALES, H. (2004). *Sociolingüística*. Madrid: Gredos.
27. MEO-ZILIO, G. El. (1964). El „cocoliche“ rioplatense. *Boletín De Filología*, No. 16, 61–119.
28. MILROY, L. a GORDON, M. (2012). *Sociolingvistika: metody a interpretace*. Praha: Karolinum.
29. MORA Y ARAUJO, M. (2002). *La estructura social de la Argentina: Evidencias y conjeturas acerca de la estratificación actual*. Proyecto CEPAL/GTZ “Desarrollo social y equidad en América Latina y el Caribe”, División de Desarrollo Social de la Cepal. Santiago de Chile, Naciones Unidas, No. 59.
30. OBERPFALCER, F. (1934). Argot a slangy. In: *Československá Vlastivěda. Jazyk III.*, (s. 311–375). Praha: Sfinx.
31. PUJOL, S. (2014). Tango a svět mladých: stručné dějiny smíření. In: Hingarová, V. a Nemrava, D. (eds.), *Argentina napříč obory: současné pohledy* (s. 15–28). Olomouc: Univerzita Palackého.

32. RAPOPORT, A. (1975). *Semantics*. New York: Thomas Y. Crowell.
33. SHUKLA, S. a CONNOR-LINTON, J. (2014). Language change. In: Fasold, R. W., Connor-Linton, J. (eds.), *An introduction to language and linguistics* (s. 287–320). Cambridge: Cambridge University Press.
34. SCHILLING, N. (2014). Dialect variation. In: Fasold, R. W., Connor-Linton, J. (eds.), *An introduction to language and linguistics* (s. 321–352). Cambridge: Cambridge University Press.
35. SCHMIDT-ROHR, G. (1963). *Mutter Sprache*. Jena, Eugen Diederichs Verlag.
36. TROST, P. (1935). Argot a slang. *Slovo a slovesnost*, Vol. 1, No. 4, 240–242.
37. TROST, P. (1976). Střídání kódů. *Slovo a slovesnost*, Vol. 37, No. 2, 1-3.
38. TRUDGILL, P. (1974). *The Social Differentiation of English in Norwich*. Cambridge: Cambridge University Press.
39. VIDAL DE BATINI, B. (1964). *El español de la Argentina*. Buenos Aires: Consejo Nacional de Educación.
40. WEBB, E. R. (2015). Pidgins and creoles. In: Bayley, R., Cameron, R. a Lucas, C. (eds.), *The Oxford handbook of sociolinguistics*. Oxford: Oxford University Press.
41. ZAJÍCOVÁ, L. (2004). Argentinská španělština mezi indiánskými jazyky a italštinou. *Slovo a slovesnost*, Vol. 65, No. 3, 202–221.

Elektronické zdroje

1. COLLINS ENGLISH DICTIONARY (2022). Dostupné z: <<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/verlan>> [cit. 21. 2. 2022].
2. *El Corpus de Twitter* (2006-2022). Kalinowski, S., Pagani, P. R., Pauer, G., Portaluppi, M. S., Raffo, J. Academia Argentina de Letras [online] (nevydáno). [cit. 7. 4. 2022]
3. Instituto Cervantes, CVC (1997–2022): *Variedad lingüística*. Diccionario de términos clave de ELE [online]. Centro Virtual Cervantes. Dostupné z: <https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/diccio_ele/diccionario/variedadlinguistica.htm> [cit. 1. 3. 2022].

4. NEBESKÁ, I. (2017). *Bilingvismus*. In: Karlík, P. Nekula M. a Pleskalová J. (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Dostupné z: <<https://www.czechency.org/slovník/BILINGVISMUS>> [cit. 19. 4. 2022].
5. PRINCETON UNIVERSITY (2010-2022). About WordNet [online]. Princeton University. Dostupné z: <<https://wordnet.princeton.edu/>> [cit. 21. 2. 2022].
6. REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (1780–2022): Diccionario de la lengua española, 23.ª ed., [versión 23.5 en línea]. Dostupné z: <<https://dle.rae.es>> [cit. 15. 2. 2022, 22. 2. 2022].
7. REAL ACADEMIA ESPAÑOLA A ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA (2012–2022). El Corpus del Español del Siglo XXI (CORPES XXI). Madrid: Espasa Calpe. Dostupné z: <<https://www.rae.es/banco-de-datos/corpes-xxi>> [cit. 20. 4. 2022].
8. SURVIO (2012-2022): *Cuestionario - cocoliche y lunfardo*, Králová, P. [online]. Dostupné z: <<https://www.survio.com/survey/d/H4S5R2V7E3A3N3N3B>> [cit. 20. 4. 2022].

Priloha č. 1 – Dotazník

Cuestionario - cocoliche y lunfardo

Estimado señor o señora,

Por favor, dediqué unos minutos de tu tiempo a rellenar la encuesta.

- 1. ¿De qué provincia de Argentina provenís?**

- 2. ¿Cuántos años tenés?**
  - a. menos de 20
  - b. 21-35
  - c. 36-50
  - d. 51-65
  - e. más de 66

- 3. ¿Cuál es tu campo de trabajo?**
  - a. administración/derecho
  - b. medicina
  - c. educación
  - d. artesano/obrero
  - e. estudiante
  - f. desempleado
  - g. otro: _____

- 4. ¿Cuál se tu formación?**
  - a. nivel primario
  - b. nivel secundario
  - c. nivel superior

- 5. ¿Cuál de las siguientes oraciones te parece más natural o frecuente?**
  - a. Domani vamos a la playa.
  - b. Mañana vamos a la playa.

- 6. Relacionado a la pregunta anterior, ¿en qué casos?**
  - a. Las dos para los mismos contextos de uso.
  - b. Las dos para diferentes contextos de uso.

- 7. ¿Utilizás en tu discurso la palabra “pibe” más que “niño”?**
  - a. sí, utilizo “pibe” en cualquier contexto en lugar de “niño”
  - b. sí, utilizo “pibe”, pero solo en algunos contextos
  - c. utilizo los dos igualmente
  - d. siempre digo “niño”

8. ¿En qué situación preferís decir “laburar” en lugar de “trabajar”?
9. ¿En qué tipo de conversación utilizás el verbo “chamuyar”? ¿Qué significa?
¿Podés utilizar este verbo en una oración?
10. Hablando con una persona respetada en una situación formal, ¿usarías la palabra “mina” en lugar de “mujer”?
- a. sí, no hay diferencia
- b. no (por favor especifique):
- _____
- _____
11. Preferís decir “comer”, “manyar” o “morfar”?
- a. comer
- b. manyar
- c. morfar
- d. dependiendo del contexto o situación (por favor especifique):
- _____
- _____
12. ¿Decís palabras como “gotán”, “zolcilloncas”, “bolonqui” o “un feca con chele”?
- a. no
- b. sí (por favor especifique - ¿en qué tipo de situación?):
- _____
- _____
13. ¿Cuál es el significado de la palabara “campana”?
- a. instrumento musical
- b. ladrón
- c. los dos
- d. ninguno de los dos
14. La frase “¿Qué quilombo!” la dirías: (podés seleccionar una o más respuestas)
- a. a los amigos
- b. a la familia
- c. al jefe
- d. al profesor
- e. al vendedor

f. a nadie, no la uso

15. ¿Te parecen las palabras como “chamuyar”, “manyar”, “quilombo” o “fiaca” peyorativas?

- a. sí
- b. más bien sí
- c. más bien no
- d. no

16. ¿Te parece despectivo decir “cuervo” en lugar de “abogado”?

- a. sí
- b. no

17. ¿Podés explicar muy brevemente qué es cocoliche y qué es lunfardo/lunfardismo? ¿Qué sabés de estos fenómenos?